

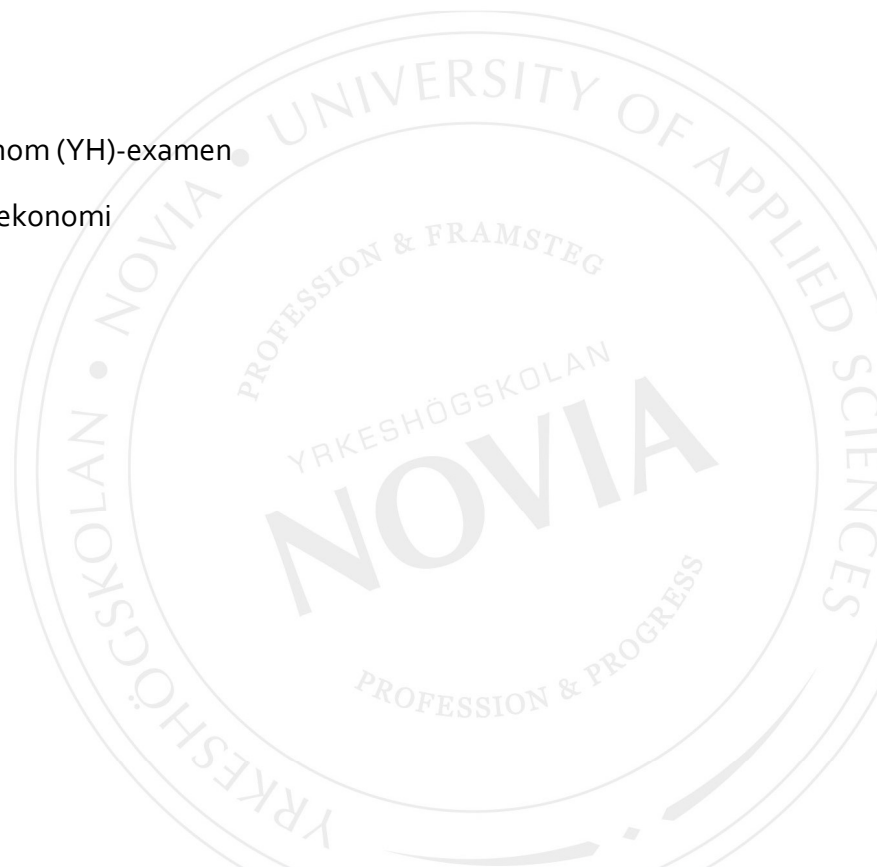
Vad är etik inom redovisningen?

Harriet Gripenberg

Examensarbete för tradenom (YH)-examen

Utbildningen för företagsekonomi

Vasa 2018

EXAMENSARBETE

Författare: Harriet Gripenberg

Utbildning och ort: Företagsekonomi, Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Ekonomiförvaltning

Handledare: Anna-Lena Berglund

Titel: Vad är etik inom redovisningen?

Datum 30.3 2018

Sidantal 44

Bilagor 2

Abstrakt

Etik är ett mycket aktuellt ämne. Etiken kan enkelt definieras som kampen mellan vad som är rätt och vad som är fel. Även inom redovisningen har etiken fått en allt större betydelse. Syftet med examensarbetet är att ta reda på vad är etik inom redovisningen. Själva problemformuleringen innefattar frågor som hur definieras etiken av olika aktörer; vad är god bokföringssed och vilka etiska problem kan en bokförare möta i sitt arbete?

Den teoretiska referensramen i detta examensarbete baserar sig bland annat på etik, väsentliga lagar och teori kring etik inom redovisning. Som metod i den empiriska delen har en kvalitativ metod använts, både i intervjuerna och den kompletterande enkätundersökningen.

Undersökningsresultatet visar tydligt att etiken spelar en roll inom redovisningen och att en bokförare möter olika etiska problem i sitt arbete. De etiska problemen är allt från små bokföringsfel till större problem där även en bokförares anställning kan vara i fara. God bokföringssed, som är ett viktigt begrepp, kan definieras som följandet av lagar.

Språk: svenska

Nyckelord: redovisning, etik, bokföring, god bokföringssed

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Harriet Gripenberg

Koulutus ja paikkakunta: Liiketalous, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto: Taloushallinto

Ohjaaja: Anna-Lena Berglund

Nimike: Etiikka kirjanpidossa

Päivämäärä maaliskuu 30, 2018

Sivumäärä 44

Liitteet 2

Tiivistelmä

Etiikka on hyvin ajankohtainen aihe. Etiikka voidaan määritellä oikean ja väärän väliseksi ongelmaksi. Myös kirjanpidossa etiikka on saanut suuremman merkityksen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää mitä etiikka oikeastaan on kirjanpidossa. Itse ongelma sisältää muun muassa seuraavat kysymykset: miten etiikka määritellään, mitä on hyvä kirjanpito tapa sekä mitä eettisiä ongelmia kirjanpitäjä mahdollisesti joutuu ratkomaan työssään.

Teoreettinen viitekehys perustuu muun muassa etiikkaan, kirjanpitäjän tärkeimpiin lainsäädäntöihin ja muihin ohjeistuksiin sekä teoreettiseen taustaan aiheesta etiikka ja kirjanpito. Tutkimusmenetelmä, jota on käytetty tämän opinnäytetyön empiirisessä osiossa, on kvalitatiivinen haastattelu sekä lyhyt täydentävä kyselylomake.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat selvästi, että etiikalla on tietty rooli kirjanpidossa, ja että kirjanpitäjä kohtaa työssään eettisiä ongelmia. Eettiset ongelmat ovat pienistä kirjausvirheistä suuriin eettisiin ongelmiin, jossa jopa kirjanpitäjän työpaikka voi olla vaarassa. Tutkimus määrittelee hyvän kirjanpitotavan siten, että hyvää kirjanpitotapaa noudatetaan, jos kirjanpitäjä noudattaa muun muassa lainsäädäntöä ja muuta ohjeistusta.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: laskentatoimi, etiikka, kirjanpito, hyvä kirjanpito tapa

BACHELOR'S THESIS

Author: Harriet Gripenberg

Degree Programme: Business administration

Specialization: Financial administration

Supervisor: Anna-Lena Berglund

Title: Ethics and Accounting

Date March 30, 2018

Number of pages 44 Appendices 2

Abstract

The subject of ethics is very actual. Ethics can be defined as a battle between right and wrong. It has also obtained a greater role in accounting. The purpose of this thesis is to get an understanding of what ethics really is in accounting. Some of the main questions that will be answered in this thesis are: how can ethics be defined, what are good accounting principles and what kind of ethical problems do accountants face in their work?

The theoretical framework of this thesis is based on ethics in general, the most important laws and a little theoretical background to the subject ethics and accounting. In the empirical part of this thesis qualitative interviews and a complementary questionnaire is used.

The results show that ethics has a role in accounting, and that accountants meet ethical problems in his or her work. Ethical problems can be everything from small mistakes made in bookkeeping that need to be corrected to more several ethical problems, that may cause the accountant in losing his or her employment. The result defines good accounting principles as something that indicates that the accountant is following the general laws.

Language: swedish

Key words: accounting, ethics, bookkeeping, accounting standards

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte	2
1.2	Problemformulering	2
1.3	Avgränsning.....	3
1.4	Forskningsmetod.....	3
1.5	Disposition	4
2	ETIK.....	5
2.1	Vad är etik?	5
2.2	Etik idag	7
3	Centrala lagstiftningar, förordningar och standarder inom redovisningen.....	8
3.1	Bokföringslagen	8
3.2	Bokföringsförordningen.....	9
3.3	Bokföringsnämndens allmänna anvisningar angående bokföringen	10
3.4	God bokföringssed	11
3.5	Etiska riktlinjer	13
3.5.1	Ekonomiförvaltningsbyrån Accountors etiska riktlinjer	14
3.5.2	Globala bolaget Wärtsilä etiska riktlinjer	14
3.5.1	Ekonomiadministrationsförbundets etiska riktlinjer	15
3.5.2	Code of ethics for professional accountants	16
3.6	Compliance	17
4	Etik och redovisning	19
4.1	Fall där oetiskt agerande förekommit.....	19
4.2	Varför bör man agera etiskt rätt i redovisningen?.....	20
4.3	Att agera etiskt korrekt.....	21
4.4	Att fastställa etiken i redovisningen	22
5	Resultatredovisning.....	24
5.1	Bakgrundsinformation om de intervjuade respondenterna	24
5.2	Definition av etiken	25
5.3	Etikens roll i redovisningen	27
5.4	Etikens roll idag jämfört med tidigare	27
5.5	Etiska riktlinjer	28
5.6	Etiska dilemman	29
5.7	Etiska misstag eller översteg och konsekvenser för dessa	29
5.8	Chans till etiska övertramp på grund av paragrafer.....	30
5.9	Allmänna tips för bokföraren angående etiken och redovisningen	31
5.10	Övriga kommentarer	31

5.11	Sammanfattning av enkätundersökningen.....	32
6	Analys av undersökningarna	35
6.1	Bakgrundinformation av respondenterna	35
6.2	Definition av etiken	35
6.3	Etikens roll inom redovisningen	36
6.4	Etikens roll nu jämfört med tidigare.....	36
6.5	Etiska riktlinjer	37
6.6	Etiska dilemman	37
6.7	Etiska misstag eller översteg och konsekvenser för dessa	38
6.8	Etiska övertramp med hjälp av lagen	38
6.9	Matris över de intervjuade respondenternas svar.....	39
6.10	Sammanfattande analys av enkätundersökningen.....	40
7	Avslutning	41
7.1	Sammanfattande slutdiskussion	41
7.2	Kritisk granskning.....	42
7.3	Förslag på fortsatt forskning	44
8.	Källor.....	
	Bilaga 1 Intervjufrågor.....	
	Bilaga 2 Enkätundersökning	

Förkortningar och ordförklaringar

BFL	Bokföringslagen. (Bokföringslag 1336/1997, 1997)
Bokföring	Ett system för att lagra och sammanfatta affärstransaktioner och finansiella transaktioner i ett företag. (Merriam-Webster, 2018) Bokförings handlar även om att helt enkelt ta hand om kvitton och fakturor som sedan bokförs i ett bokföringsprogram. (Andersson C. , 2015).
IESBA	International Ethics Standards Board for Accountants
Karens	Ifall en arbetstagare säger upp sig utan giltig orsak, straffas denne med en så kallad karens. Detta betyder att arbetssökaren inte får arbetslöshetsförmån under en viss tid. Detta på grund av att arbetstagaren agerat fel så kallat ”arbetskraftspolitiskt sätt”. (TE-Tjänster, 2018).
Redovisning	Redovisning kan sägas vara ett vidare begrepp än bokföring. Redovisning innefattar även sammanställning av rapporter och olika möjliga underlag som kan användas vid till exempel beslut som måste göras i ett företag. (Andersson C. , 2015).

1 Inledning

Detta examensarbete kommer att ta reda på vad som egentligen är etisk redovisning och hur det tar sig till uttryck bland aktörer som har en klar koppling med redovisningen. Etiken har blivit allt mera omdiskuterat inom ekonomin i allmänhet, men speciellt inom de olika företagsekonomiska processerna. Till exempel kan man fråga sig vad är etiska investeringar? Också etiken inom redovisningen är ett diskussionsämne som blivit mycket aktuellt. Det har helt enkelt uppkommit mycket frågor angående vad som är etiskt rätt och vad som är etiskt fel att göra. Mycket av detta är till följd av olika skandaler och samhällsproblem. Etik handlar i sin enkelhet om vad som är rätt och fel, vad är gott och vad som är ont för att förenkla det hela. Etiken definierar i grund och botten vad till exempel en människa, organisation eller ett företag bör göra och inte bör göra, även vad är acceptabelt att göra för ett företag och vad som inte är det.

Man möter allt mera frågor som behandlar etiken i arbetslivet och i olika branscher inom företagslivet. Människan har också blivit allt mera insatt i ämnet och har blivit även mera medveten om vad som är rätt och fel. Intresset för etik och etiska frågor har även ökat kan man tydligt se, och då förväntas också företagen handla på ett etiskt korrekt sätt. För att nå den maximala mängden kunder och även behålla dem bör ett företag handla så etiskt som möjligt, detta vare sig det var frågan om redovisning, företagets investeringar eller import av varor för vidare försäljning. Det största problemet ligger i att etiken inom redovisningen inte beskrivs i någon lagstiftning eller förordning klart och tydligt.

Samma gäller själva bokföringslagen, ingen paragraf i bokföringslagen föreskriver hur man skall handla etiskt inom redovisningen. Det ända som kan läsas där som har en koppling till etiken är att man bör följa god bokföringssed vid uppgörandet av ett företags bokföring. (Bokföringslag 1336/1997, 1997).

Som källor används litteratur, artiklar, lagstiftning, dokument från olika ekonomiska aktörer samt fyra kvalitativa intervjuer och en utförd enkätundersökning. Respondenterna för detta arbete är en representant för bokföringsbyrå, revisor, disponent samt en representant från skattemyndigheterna. I enkätundersökningen medverkade fem bokförare.

1.1 Syfte

Syftet med detta examensarbete är att ta reda på vad är etik inom redovisningen samt hur det tar sig i uttryck inom olika instanser som sysslar med redovisning. Ämnet i fråga har valts av skribentens eget intresse för etiken och redovisningen. Detta examensarbete har ingen uppdragsgivare. Att detta ämne valts är också på grund av att det finns mycket lite information om vad etisk redovisning egentligen är och vad man bör tänka på angående detta. Det finns många olika goda källor att luta sig mot och få en god grund för det etiska tänkandet angående redovisningen, dock förblir en klar definition på vad etisk redovisning är ganska så oklar.

Eventuella intressenter som kan dra nytta av detta examensarbete är bokförare, studeranden och företag inom olika branscher som har en koppling till redovisningen. Även individer med allmänt intresse för etiken kan vara eventuella intressenter för detta arbete. Detta arbete hoppas ge en förståelse på vad etiken är inom redovisningen, vilka eventuella problem kan uppkomma och hur dessa kan lösas.

1.2 Problemformulering

Själva problemet är att det inte egentligen finns några klara och tydliga riktlinjer för vad etisk redovisning är. Vid eventuella etiska problem, hurdana problem uppkommer och hur löses dessa etiska dilemman i verkligheten?

I detta examensarbete kommer man också att ta reda på vad är etik i allmänhet, med speciell fokus på redovisningen.

Utöver dessa kommer frågorna nedan att besvaras:

- Hur definierar olika aktörer etiken?
- Vilka etiska riktlinjer är aktuella inom redovisningen?
- Vilka etiska problem eller frågor möter en bokförare i sitt arbete och hur löses dessa problem?
- Vad är god bokföringssed?

1.3 Avgränsning

I teoridelen behandlas etiken i allmänhet kort och koncist, för att ge en uppfattning om vad etiken innebär och betyder. Även de mest essentiella och vanligaste förordningarna, lagarna och stadgarna som man möter i arbetet som bokförare, har behandlats för att ge en god grund. I och med att redovisningen är väldigt bred förklaras redovisningen endast mycket ytligt, fokuset däremot ligger på den olika stadgan, förordningarna och lagstiftningarna som finns till förfogande för en bokförare. För att få mera djup har även några nyare instanser och begrepp introducerats i detta examensarbete. Teori kring etisk agerande inom redovisning kommer också att förekomma och även några anmärkningsvärda skandaler kommer att nämnas för att ge mera djup och förståelse.

För att avgränsa den empiriska undersökningen har fyra respondenter valts till de kvalitativa intervjuerna och enkätundersökningen har enkäten skickats till 12 personer, varav slutligen 5 stycken besvarade den.

1.4 Forskningsmetod

För att få mera information har det gjorts intervjuer där en kvalitativ metod använts. Metoden lämpar sig bäst för att få mera detaljerad information, och lämpade sig denna undersökning därför bra. Forsknings designen för detta examensarbete är en tvärsnittsdesign. Vilket betyder att den har data från flera olika fall, i detta arbete aktörer inom redovisningen från vilka information samlats in. Detta för att kunna upptäcka eventuella samband och mönster. (Bryman & Bell, 2014).

Inför detta examensarbete har fyra intervjuer utförts. Intervjuerna gjordes med hjälp av färdigformulerade frågor, som även de intervjuade kunnat bekanta sig med på förhand. Som grund har frågeformulären använts, som finns bifogad i slutet av detta examensarbete. För att inte utesluta eventuell värdefull tilläggsinformation, har inte följdfrågor uteslutits, utan använts vid behov av specificering för att få fram eventuellt värdefull tilläggsinformation.

För att komplettera intervjuerna har även en kort enkätundersökning gjorts, där 5 respondenter svarat på enkäten. Detta bland annat för att få tilläggsinformation om ämnet och att få mera synpunkter från bokförare.

1.5 Disposition

Detta examensarbete omfattas av åtta kapitel. Det första och inledande kapitlet leds läsaren in i ämnet etik och redovisning, och även ämnets aktualitet tas upp. I det inledande kapitlet framkommer även examensarbetets syfte, målsättning och en problemformulering. Det första och inledande kapitlet avslutas med vilka avgränsningar gjort inför arbetet, vilken forskningsmetod ansetts som den mest lämpliga för detta arbete och en övergripande disposition.

Det andra kapitlet av detta examensarbete ger en lätt teoretisk överblick och grund av etiken och dess innehåll. Kapitlet avslutas med underkapitlet ” Etik idag”. Detta kapitel är en inledning till ämnet etik och har som uppgift att ge en grunduppfattning åt läsaren vad etik egentligen handlar om. Kapitel tre däremot tar upp de mest väsentligaste lagarna, regelverk och principer som har en koppling till etiskt agerande och yrket som bokförare eller annan yrkesutövare inom ämnet redovisning. Kapitlet tar upp bland annat bokföringslagen, etiska regelverk och ger en teoretisk grund för vad god bokföringssed är.

Kapitel fyra, den sista teoretiska delen, kopplar ihop ämnet etik och redovisning. I form av några välkända skandaler, och även några fall som skett på nationell nivå försöker man ge en bättre inblick i ämnet och dess omfattning. Kapitlet avslutas med teori kring hur etiska misstag och problem går att både förebygga och hur de kan hanteras på ett bra sätt ur en teoretisk synvinkel.

Det femte kapitlet innehåller resultatredovisningen av de gjorda intervjuerna och enkätundersökningen. Varje fråga som ställdes under intervjuerna har sitt egna underkapitel för att ge mera tydlighet och klarhet. Svaren från enkätundersökningen presenteras enskilt för sig i slutet av resultatredovisningskapitlet. Kapitel sex fokuserar på analys av det insamlade materialet, och resultatet sammankopplas med teorin som framkommit i examensarbetets tidigare teoretiska kapitel.

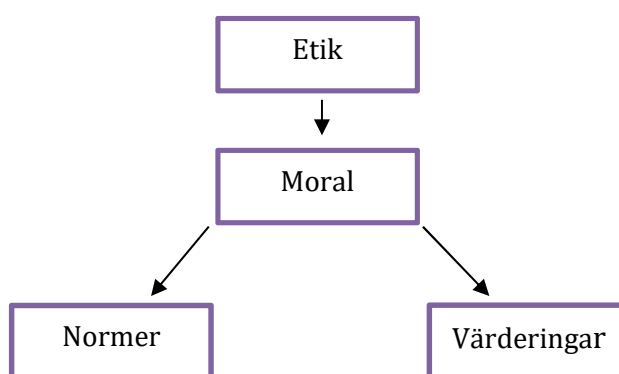
Det avslutande kapitlet, nummer sju, diskuteras ämnet och resultatet. En summering av det insamlade materialet och iakttagelserna kommer även att förekomma i detta avslutande kapitlet. Det sista kapitlet innehåller även en kritisk granskning av den utförda undersökningen och förslag på eventuell fortsatt undersökning angående ämnet ges också.

2 ETIK

Etik är ett allt mera omdiskuterat ämne i dagens samhälle och speciellt i företagsvärlden. Kort och gott handlar etik om vad som är gott och vad som är ont, även vad som är rätt och vad som i grunden är fel. Etiken finns med i många olika situationer, även i de allra vardagligaste situationerna. Ämnet är mycket aktuellt för många, både för enskilda individer och samhället i allmänhet. Etik är även mycket viktigt och aktuellt för dagens företag och organisationer. (Andersson & Lennerfors 2011, 9).

2.1 Vad är etik?

Etiken är läran om moralen, och moralen är grundbegreppet enligt Koskinen (1995). Moralerna består i sin tur av värderingar och normer en människa har. Värderingar är det vi själva anser är gott och vad som är ont. Normer är det som i allmänheten anses som rätt eller orätt, även vad som anses vara en plikt och vad är förbjudet i till exempel i och med lagar. De värderingar och normer vi har, styr bland annat våra handlingar och de beslut vi gör som människor i det vardagliga livet. Alla människor har en moral, dock kanske människan inte alltid är medveten om den i någon hög grad. Etiken i sig själv är egentligen reflektioner och läran om själva moralerna. Etiken kallas också ibland för morallära i vissa sammanhang. Enligt Koskinen (1995) är "Moralerna etikens objekt". (Koskinen 1995, 24).

Figur 1. Begreppet etik (Koskinen, 1995).

Etiken är mycket föränderlig. Den utvecklas hela tiden och även normer samt värderingar förändras. Tio Guds bud är kanske den mest kända normsamlingen vi har idag, frågan gäller dock hur bör den tolkas i dagens samhälle? (Koskinen, 1995, s. 25) Alla äldre normsamlingar bör tolkas på nytt, i enlighet med den tid vi lever i just då. Detta för att de skall kunna tillämpas på bästa och mest relevanta sätt. (Koskinen, 1995, s. 26).

Enligt Boatright (2014, s.24) kan etiken bli lätt förstådd och sammanfattas genom sex stycken lätt förståeliga koncept. Det första är människors välfärd. Människor anser generellt att man bör undvika att orsaka andra människor problem eller skada i så lång utsträckning som möjligt. Alltid då en händelse har en viss inverkan på människans välbefinnande, är det viktigt att vara uppmärksam för etiska problem och frågeställningar som uppkommer. (Boatright 2014, 27).

Det andra konceptet är att mycket av etiken har att göra med att som människor har vi en skyldighet till eller en plikt att agera på ett visst sätt i en viss situation. Det tredje konceptet är rättigheter. Vi människor har rättigheter, som till och med finns starkt representerade i lagstiftningen och olika förordningar runt om i världen. Ett exempel är mänskliga rättigheterna som finns lagstadgade i olika lagar. Det fjärde konceptet är rättvisa som är en mycket vanlig fråga inom etiken och det femte konceptet handlar om ärlighet. Nämligen vi kan anses vara skyldiga att berätta sanningen. Också inom företagsekonomiska processer kan detta vara en knepig fråga i till exempel redovisningen. Redovisas alla siffror och transaktioner ärligt och hederligt?

Den sista och sjätte konceptet är värdighet, och detta har att göra med att alla människor bör behandlas med respekt. Med hjälp av dessa sex koncept kan man lätt hitta och känna igen de etiska frågorna i nästan vilken situation som helst anser Boatright. (Boatright, 2014, s. 28).

Varifrån kommer de etiska funderingarna och frågorna egentligen? Enligt Andersson och Lennerfors (2011, s.9) uppkommer olika etiska problem samt frågor då vi människor i vår vardag försöker vara goda människor, mot såväl våra barn eller våra vänner. Även då vi försöker agera rätt i till exempel arbetslivet, som arbetstagare eller i vårt eget företag kan etiska problem uppkomma. (Andersson & Lennerfors, 2011, s. 9).

2.2 Etik idag

Etiken har fått större utrymme, etiken har på ett eller annat sätt blivit allt mera viktigt och nått som människan intresserat sig för. Man har helt enkelt börja lägga mera vikt på etiken, och hur det tar sig i uttryck till exempel i ett företag eller i samhället i allmänhet (Brytting, De Geer, & Silfverberg, 2010, s. 10). Flera forskare, politiker och olika aktörer inom näringslivet har också börjat sätta allt mera resurser på etiken än tidigare (Brytting, De Geer, & Silfverberg, 2010, s. 15). Man har traditionellt behållit det etiska och moraliska ansvaret hon människan själv. Traditionellt anses även människan ha en egen fri vilja. Man har aldrig ansett att ett företag eller till exempel en organisation kunde vara ett så kallat moraliskt subjekt. (Brytting, De Geer, & Silfverberg, 2010, s. 27).

I och med att allt blir mera komplicerat, både inom företaget men i samhället i allmänhet, har det blivit ett allt mera vanligt sätt att hantera detta genom att uppgöra och kräva etiska riktlinjer inom företagen. Detta med att uppgöra gemensamma etiska riktlinjer, eller koder, blir desto viktigare ju större företag det är frågan om. (Koskinen, 1995, s. 184).

3 Centrala lagstiftningar, förordningar och standarder inom redovisningen

I detta kapitel kommer de mest centrala och viktigaste lagstiftningarna, förordningarna, principerna och andra föreskrifter som finns utgivna för att användas och tillämpas som stöd till redovisningen beskrivas. Även några nyare och mera okända hjälpmedel finns med, som kan användas till hjälp vid definitionen och problem angående etiken i redovisningen.

3.1 Bokföringslagen

Bokföringslagen är lagen som alla bokföringsskyldiga är skyldiga att följa då de uppgör sin bokföring i sina respektive företag. Den förnyade bokföringslagen trädde i kraft den 1.1.2016. (Lampila & Rönkkö, 2017).

Bokföringslagen är indelad i nio stycken kapitel. Första kapitlet innehåller allmänna bestämmelser om till exempel vem eller vilka tillhör kategorin bokföringsskyldiga. Bokföringsskyldiga är de som driver verksamhet eller ett företag, dock med vissa undantag. Några exempel på vilka som alltid är bokföringsskyldiga är aktiebolag, öppna bolag och även föreningar och stiftelser. Bokföringslagens första kapitel innehåller även bestämmelser angående dubbel bokföring och räkenskapsperiodernas längd.

Bokföringslagens första kapitel nämner också kort om god bokföringssed. Dock uppkommer redan här den första frågan, vad är god bokföringssed i praktiken? En klar definition på detta begrepp finns inte beskrivet i bokföringslagen, endast nämns denna grundläggande princip. Begreppet och principen god bokföringssed kommer att undersökas närmare längre fram i arbetet.

Bokföringslagens andra kapitel innehåller bland annat bestämmelser om till exempel kontoplan, vilka affärshändelser den bokföringsskyldig är skyldig att notera och bestämmelser om att varenda händelse som bokförs bör vara grundat på ett verifikat. Verifikaten i bokföringen bör vara både daterade och numrerade. Detta för att skapa ordning och tydlighet i bokföringen. Det tredje kapitlet innehåller bestämmelser om hur ett bokslut bör utföras och vad det bör innehålla för att uppfylla de utsatta kraven. Det fjärde kapitlet kompletterar det tredje genom att ge definitioner om olika poster som förekommer i bokslutet.

Det femte kapitlet innehåller bland annat information om värderings och periodiserings principer inom bokföringen. Det sjätte kapitlet innehåller bestämmelser om hur ett koncernbokslut skall upprättas på rätt sätt. (Bokföringslag 1336/1997, 1997).

Kapitel sju innehåller bestämmelser för hur en yrkesutövare bör uppgöra sin bokföring. Det finns som sagt vissa undantag angående uppgörandet av bokföringen för yrkesutövare. Exempel är att de ej behöver använda sig av dubbelbokföring, även några andra undantag finns för att nämna. Det åttonde kapitlet innehåller särskilda bestämmelser och kapitel nio, information om bland annat ikraftträdandet av BFL. (Bokföringslag 1336/1997, 1997).

Bokföringslagen i Finland bygger mycket långt på utgivna EU direktiv. Då lagen görs bör dock speciella omständigheter och teorier tas i beaktan. Inkomst-utgift teorin bör noteras, för den har varit mycket central och viktigt i Finland under en lång tid. Att iaktta lokala faktorer är viktigt. (Tilintarkastus ja neuvontapalvelut, 2005).

Bokföringslagen är en av den mest väsentliga bestämmelsen för den bokföringsskyldige att följa. Dock finns även andra förordningar och stadgan som kan och även i vissa fall bör utan undantag följas. Som exempel på detta har aktiebolagen skyldighet att även följa aktiebolagslagen vid till exempel uppgörandet av företagets bokslut. (Aktiebolagslagen 21.7.2006/624).

Öppna bolag samt kommanditbolag har sina respektive egna lagar de bör följa vid upprättandet av bokföringen och bokslut. I detta fall bör ett kommanditbolag eller ett öppet bolag även ta hänsyn till Lagen om öppna bolag och kommanditbolag. I denna lag framkommer det egna speciella stadgan på hur ett bokslut bör uppgöras, men även hur en revision bör göras korrekt i ett öppet bolag respektive kommanditbolag. (Lag om öppna bolag och kommanditbolag 29.4.1988/389).

3.2 Bokföringsförordningen

En förordning är en bestämmelse som är av lägre grad än en lag, förordningar utges ofta av till exempel landets president eller olika ministerier (Valtioneuvoston Kanslia, 2017). Bokföringsförordningen är helt enkelt ett tillägg till bokföringslagen. Förordningen innehåller mycket väsentlig information angående ett bolags bokslut. (Bokföringsförordning 30.12.1997/1339, 1997).

Förordningen är indelad i fem olika kapitel. Det första kapitlet ger ett schema för hur ett bolags balans- samt resultaträkning skall uppgöras i bolagets bokslut. Det finns även skilda scheman för till exempel stiftelser samt ideella sammanslagningar. Kapitel två beskriver hur en finansieringsanalys samt tillhörande noter till ett bolags bokslut bör uppgöras på bästa möjliga sätt. (Bokföringsförordning 30.12.1997/1339, 1997).

Kapitel tre i bokföringsförordningen beskriver hur ett koncernbokslut bör uppgöras, speciellt angående hur resultats- samt balansräkningen bör uppgöras på ett korrekt sätt. Kapitel fyra kompletterar kapitel tre, genom att specificera hur noterna till ett koncernbokslut bör se ut. Kapitel fem i bokföringsförordningen däremot beskriver hur specifikationer för bland annat noterna samt balansräkningen bör uppgöras. Det avslutande kapitlet, kapitel sju, redogör för ikraftträdandet av förordningen. (Bokföringsförordning 30.12.1997/1339, 1997).

3.3 Bokföringsnämndens allmänna anvisningar angående bokföringen

Bokföringsnämnden verkar i anslutning till arbets- och näringsministeriet. Till deras uppgifter hör bland annat att ge utlåtandet på basis av ansökningar för till exempel en bokföringsskyldig angående användningen av bokföringslagen. Bokföringsnämnden har som uppgift även att utge allmänna råd samt anvisningar hur bokföringslagen bör tillämpas på bästa sätt. Detta för att främja den goda bokföringsseden som även finns stadgad i bokföringslagen. Nämnden kan även utge undantag för tillämpning av bokföringslagen för enskilda fall eller branscher. Undantag kan ges ifall det inte strider emot till exempel Europeiska unionens regleringar eller annan reglering. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2018).

På bokföringsnämndens egna websida kan olika anvisningar och utlåtanden hittas som de utgivit om tillämpning av bokföringslagen. Dessa allmänna anvisningar indelas i ikraftvarande samt tidigare anvisningar som ersatts med nyare versioner. (Kirjanpitolautakunta, 2018).

Nedan kommer några exempel på anvisningar som finns till förfogande:

- Bokföring av mervärdesskatt
- Presentation av resultat- och balansräkningen
- Latenta skatteskulder och skattefordringar

Bokföringsnämnden kompletterar bokföringslagen samt bokföringsförordningen, genom att ge mera noggranna utlåtanden angående olika förfaranden. (Kirjanpitolautakunta, 2018).

3.4 God bokföringssed

Lagen definierar direkt vad god bokföringssed egentligen är i grund och botten. God bokföringssed nämns dock klart och tydligt i BFL i kapitel 1 och 3 §, alldeles i början av bokföringslagen. (Tilintarkastus ja neuvontapalvelut, 2005, s. 25).

Hur ska man veta vad är god redovisningssed? Ifall det finns flera sätt att göra saker och ting, bör den bokföringsskyldige välja det som är mest gott av alternativen anser Leppiniemi (1994). Man bör hitta det som är bäst och mest gott. (Leppiniemi, 1994, s. 21). God bokföringssed grundar sig i praktiken på själva bokföringslagen, handels- och industriministeriets beslut, bokföringsförordningen och bokföringsnämndens allmänna praxis samt deras olika utlåtanden (Rekola–Nieminen, 2006, s. 16).

Redan länge har allmänna bokförings principer dokumenterats till internationella förordningar och stadgan. Genom dessa kan det ses vilka är godtagbara handlingssätt och förfaranden i praktiken samt vad som inte är det. Som hjälp finns även bokföringsnämnden som kan ge utlåtanden angående olika tillvägagångssätt för olika problem i olika enskilda sammanhang. (Leppiniemi, 1994, s. 22).

Vad är då konkret ett gott sätt att handla inom bokföringen? Ett sätt att se till att god bokföringssed följs är genom att gå igenom bokföringsnämndens utlåtanden, se vad de ansett om olika frågor innan samt se hur nämnden agerat angående specifika frågor. Genom detta förfarande kan det konkret ses vilka tillvägagångssätt är mera önskvärda och vilka som följer god bokföringssed. (Leppiniemi, 1994, s. 23).

Bokföringslagen och även näringskattelagen grundar sig på den finska utgift-inkomst teorin. Teorin är i grund mycket enkel, och den är även mera objektiv samt mera pålitlig än flera andra teorier. Utgift vid inkomst teorin har många goda och starka sidor, även globalt sett. Bland annat står handling och resultat i centrum, även så ger den ett tydligt och klart mått på resultat. Grunden i denna teori är att endast transaktioner som har att göra med utgifter, inkomster samt betalningar registreras. Detta är även ett sätt som ger riktlinjer på vad god bokföringssed är. (Leppiniemi, 1994, ss. 35–42).

En annan god definition på vad god bokföringssed kan hittas hos föreningsresursen. Enligt föreningsresursen är god bokföringssed bland annat att företaget har tydliga och logiska kontoplan, att verifikaten för transaktionerna bör vara bokade enligt datum samt att en korrigerig alltid bör göras inom de fyra följande månaderna från att transaktionen blivit bokad. (Föreningsresursen, 2018).

En annan mycket ledande princip som bör följas för att ha god bokföringssed, är att en riktig och tillräcklig bild av företagets resultat bör ges då man uppgör ett bokslut. Enligt Leppiniemi (1994) bör det även kunna ges tilläggsinformation vid behov angående till exempel verifikaten eller bokförda summor. (Leppiniemi, 1994, s. 27). Denna princip kan hittas i bokföringslagens tredje kapitel som handlar om upprättande av bokslut, uppmaningen finns under paragraf nummer 2 (Bokföringslag 1336/1997, 1997).

God bokföringssed kan även förknippas med de befintliga bokföringsprinciperna. Genom att följa de även i bokföringslagen nämnda principerna, kan det anses att handlingen är korrekt och rätt. Ett exempel på en princip är prestationsprincipen som är grunden för själva bokföringen. Då en produkt mottagits är det grunden till att en utgift bokförs. Det samma gäller inkomster, det vill säga att då till exempel en produkt eller prestation överläts utgör det grunder för att bokföra inkomsten. Dock kan eventuell användning av faktureringsprincipen eller kontantprincipen förekomma i vissa fall. En utgift eller inkomst kan bokföras på grund av en erhållen faktura eller en kontantbetalning. Andra principer som benämns i bokföringslagen är väsentlighetsprincipen och till exempel först-in-först-ut-principen. (Bokföringslag 1336/1997, 1997).

Men än förblir en helt klar och enhetlig definition på vad god bokföringssed egentligen är ganska oklar. Fastän det finns många goda källor med olika definitioner och förklaringar för vad god bokföringssed egentligen är att luta sig mot, fattas det en enhetlig definition på vad god bokföringssed är.

3.5 Etiska riktlinjer

Etiska riktlinjer är uppsatta regler eller standarder för hur en yrkesmänniska bör agera på bästa sätt. De etiska riktlinjerna blir allt vanligare, i och med att företagen blir allt mera komplexa och större. Etiska riktlinjer innehåller information om vilket agerande är önskvärt, vilka normer och värderingar bör följas samt vilket förhållningsätt på olika saker är eftersträvansvärt. För att sammanfatta, är dessa etiska riktlinjer riktgivande principer som bör följas. (Koskinen, 1995, ss. 184–185).

En bokförarens skyldighet är att agera rätt, men även att ge en så rättvis och klar bild av ett företags finansiella situation som det bara är möjligt. Bokföringsyrket har utvecklat många olika etik koder som sätter grunden för hur en person som arbetar med bokföring bör agera i olika situationer. Dessa standarder är mera än att bara följa regler och lagstiftning. Dessa koder beskriver vad som förväntas av en bokförare ur en etisk synvinkel. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 77).

En annan god definition för vad etiska riktlinjer är att de är en god referens ram för dagliga beslut och situationer. Dess uppgift är även att förtydliga ett företags eller organisations mål, och även dess missioner samt visioner. Så att dessa blir tydliga internt men också externt. För att förtydliga kan etiska riktlinjer kallas antingen uppförandekoder eller codes of conduct. (Ethics & Compliance Initiative, 2017).

Det finns många olika fördelar med att använda sig av en på förhand uppgjord uppförandekod i ett företag. En uppförandekod kan styra agerandet genom positiv gruppträck. Att ha uppförandekoder kan även minska oplanerade ageranden och beslut. Koderna ger även ett underlag för situationer som kan anses svåra och oklara. Som det kan förstås har uppförandekoder många fördelar för ett företag och dess anställda. Det styr helt enkelt företaget mot rätt riktning och ger även ett underlag för beslutsfattande och agerande. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, ss. 77–78).

Nedan kommer två stycken olika företags codes of conducts att redovisas för samt en överblick av tre olika etiska riktlinjer som är uppgjorda av standardgivande organisationer. Detta för att ge en tydligare bild på vad en code of conduct, eller även kallad etiska riktlinjer kan innehålla och hur de är utformade i praktiken.

3.5.1 Ekonomiförvaltningsbyrån Accountors etiska riktlinjer

Accountor är en ledande ekonomiförvaltnings- samt löneförvaltningsbyrå i nord Europa. De har närmare 30 stycken kontor runt om i Finland. I Finland befinner sig till exempel ett kontor i Vasa, ett i Karleby samt även ett i huvudstaden Helsingfors. (Accountor, 2018)

Deras Code of Conduct, eller etiska riktlinjer som de även kallas innehåller bland annat en motivering varför riktlinjer är så viktiga, vilka värden företaget har samt vad de anser om till exempel mänskliga rättigheter och arbetsförhållandet generellt sett. (Accountor, 2018)

Redan i början av de etiska riktlinjerna står det vad de anser om till exempel mutor och korruption. Det finns även klara och tydliga definitioner på vad mutor och korruption är enligt dem. De beskriver även olika villkor som arbetstagarna och alla som verkar i deras namn bör strikt följa. Som en anställd bör man agera ärligt samt visa gott exempel för andra. Alla som agerar i företagets namn bör även sätta en klar och tydlig gräns mellan de egna förmånerna och Accountors förmåner. (Accountor, 2018).

3.5.2 Globala bolaget Wärtsilä etiska riktlinjer

Wärtsilä är ett globalt ledande bolag inom avancerad teknologi för marin- och energimarknaden. De erbjuder bland annat kompletta livscykel lösningar för sina kunder. Företaget har ungefär 18 000 anställda globalt och de är verksamma på över 200 ställen runt om i världen, totalt är de verksamma i över 70 olika länder. Wärtsilä är även ett börsnoterat bolag, och bolaget är listat på Nasdaq Helsinki börsen. De har tre olika områden de sysslar med, dessa tre områden är Marine Solutions, Energy Solutions och Services. (Wärtsilä, 2018).

Wärtsilä har höga krav på att arbeta på ett hållbart sätt och därför har de även en strikt code of conduct. För att uppehålla långsiktiga mål som olika Wärtsilä intressenter har följer de strikta legala krav samt mycket höga etiska riktlinjer. Alla arbetstagare förväntas agera ansvarsfullt samt ärligt i alla situationer. Allt bör göras i enlighet med befintliga lagar samt betonas öppenhet och transparens i hela bolaget. I det globala bolagets code of conduct förespråkas även mänskliga rättigheter och rättvisa anställnings praxis. I deras Code of Conduct beskrivs även hur redovisningen bör göras på bästa sätt. Alla dokument kopplade till bolagets redovisning bör vara riktiga och sanningsenliga och inga falska, missledande transaktioner eller dokument bör förekomma i Wärtsiläs redovisning. (Wärtsilä, 2018).

3.5.1 Ekonomiadministrationsförbundets etiska riktlinjer

Ekonomiadministrationsförbundet har gjort upp en anvisning för vad god bokföringsbyråsed är. Standarderna är till för alla som är verksamma inom ekonomiadministrationen, både företag som enskilda individer inom denna bransch. Genom dessa standarder ges en kravnivå på kvaliteten som bör åstadkommas och levereras inom företagen. Detta leder till att företaget kan ge service av god kvalitet åt sina befintliga och även dess framtida kunder. (TAL–STA taloushallintoliiton toimialastandardi, 2013, s. 3).

Standarderna delas in i fyra olika grupper. TAL-STA1 är standarden som redogör för etiska riktlinjer inom ekonomiadministrationen. Riktlinjerna är till för dem som erbjuder ekonomiadministrations service. Från TAL-STA1 framgår åtta stycken krav skrivna som en aktör inom ekonomiadministrationen bör följa för att upprätthålla god kvalitet på servicen de utför. Först och främst bör aktören följa den befintliga lagstiftningen, men även följa branschens goda sed. Den andra punkten förespråkar ansvarsfullt agerande i befintliga kundrelationer och även att kunderna bör sättas först i det som görs. (TAL–STA taloushallintoliiton toimialastandardi, 2013).

Den tredje, fjärde och femte punkten innehåller stadgan om hur aktören bör agera i det dagliga arbetet. Aktören bör bland annat vara ekonomiskt oberoende och självständig, agera planerligt och professionellt. Aktören bör även handla på ett sätt så det främjar branschens uppskattning. Den sjätte, sjunde och åttonde punkterna föreskriver hur aktören bör agera mot andra, som till exempel kollegor och andra relationer denne aktör har. Aktören bör upprätthålla en god relation till sina kollegor i branschen men även ta hand om sitt eget men även sina anställdas arbetshälsa och främja utvecklingen på bästa vis. (TAL–STA taloushallintoliiton toimialastandardi, 2013).

TAL-STA2 ger i sin tur kriterier som företaget bör hålla, för att företaget skall kunna sköta uppdragen de får på ett gott sätt. Här nämns bland annat vilka ramar som finns för att man skall kunna upprätthålla en hög klass på skötseln av sina egna förhållanden med kunderna samt av de arbeten man får. Detta innebär enligt standarden att man bland annat bör kontrollera att kvaliteten av servicen håller god klass, man bör dokumentera det väsentliga av sitt arbete man utför och att alltid bör utföra arbeten man får både med sakkunnighet och noggrannhet. (TAL–STA taloushallintoliiton toimialastandardi, 2013).

TAL-STA3 definierar med vilka förfarandesätt ett serviceföretag kan bibehålla kvaliteten i sin bokföringsservice. Här nämns bland annat att verifikaten över transaktioner bör alltid motsvara verkligheten, att man endast bör göra upp rapporter som uppdragsgivaren bett om samt att bokföraren bör bekanta sig med kundens verksamhet för att kunna göra ett bra bokslut. (TAL–STA taloushallintoliiton toimialastandardi, 2013).

Den sista standarden är TAL-STA4 som redogör över standarder för löneräkningstjänster. Denna standard redogör för hur ett företags som sysslar med löneräkning kan hålla sin goda standard. Här nämns bland annat att de uppgifter som fås från kunden bör behandlas på ett konfidentiellt sätt på grund av informationens känsliga natur, kundens frågor bör besvaras angående uppdraget man fått samt att man bör skaffa sig förståelse för kundens affärsverksamhet. (TAL–STA taloushallintoliiton toimialastandardi, 2013).

3.5.2 Code of ethics for professional accountants

Code of ethics for professional accountants är etiska riktlinjer uppsatta av IESBA, med andra ord International Ethics Standards Board of Accountants. Denna standarssättande organ har medlemmar runt om i världen och har som mål att uppgöra en enda och harmoniserad etisk standard. (IESBA, 2016)

Alla revisorer, och även andra aktörer inom redovisningen, förväntas agera oberoende, ärligt och professionellt, dessa principer finns även nämnda i IESBAs etik kod. Bland annat dessa ovannämnda principer finns även med i revisionslagen. Dessa etiska regler är också godkända av Suomen tilintarkastajat och därmed även godkänd av dess styrelse. (Suomen Tilintarkastajat, 2018).

IESBAs etiska regler hänför sig till revisorer och andra aktörer inom redovisningen. En mycket grundläggande och viktig princip som framkommer i början av koden, är att dessa aktörer bör agera för det allmänna intresset. En viktig punkt är att en aktör inom redovisningen bör inte endast se till så en enskild individs intressen tas i beaktan, utan att en aktör även bör se till så det allmänna intresset fylls. Det principbaserade ramverket som IESBA ger ut är indelad i tre delar. Den första delen beskriver de viktigaste principerna som bör följas för att agera enligt god sed. Den andra och den tredje delen beskriver hur denna principbaserade kod bör tillämpas på bästa sätt i praktiken. (IESBA, 2016).

Bland de grundläggande principerna i den etiska koden är bland annat tystnadsplikt, professionell kompetens och även objektivitet. Dessa principer beskrivs även mera detaljerat längre fram i koden. Koden beskriver även vad eventuella intressekonflikter är och vilket tillvägagångssätt är det bästa angående eventuella etiska konflikter. I denna kod benämns vilka faktorer kan vara grundläggande för lösning av etiska konflikter. Ifall man stöter på en etisk konflikt är följande faktorer värda att iaktta: väsentliga fakta angående konflikten, möjliga berörda yrkesetiska frågor, principer som hänger ihop med konflikten i fråga och företagets egna interna processer som kan vara väsentliga. Efter att individen som mött på den etiska konflikten sett till att alla ovannämnda faktorer är beaktade kan denne börja bedöma vilka eventuella konsekvenser är relevanta för varje möjlig åtgärd angående den etiska konflikten. Ifall personen som stött på den etiska konflikten inte är säker på vilket tillvägagångssätt är det bästa, är följande rekommenderade steget att rådfråga en kollega eller annan kunnig person inom området. I koden benämns även att det kan vara aktuellt att dokumentera alla etiska konflikter, och slutsatser som gjorts. (IESBA, 2016).

För att sammanfatta består del 1 av de principer som bör följas och del 2 samt 3 innehåller noggrannare beskrivningar om eventuella konflikter som möjligen kan påträffas. I del 2 och 3 framkommer olika eventuella hotsituationer, bästa tillvägagångssättet angående nya kunder och mera detaljerad information angående objektivitet. (International federation of accountants, 2016).

3.6 Compliance

Compliance är ett relativt nytt begrepp och koncept inom vissa branscher. Fritt översatt till svenska kunde man säga att compliance betyder att man följer regler, lagstiftning och förordningar som finns till. (Silen, 2017).

För att ett företag eller en organisation skall få existera bör de följa bland annat normer och förväntningar som samhället har för dess existens. Compliance har även börjat förknippas med etiken allt mera. I dagens samhälle räcker det inte endast att följa lagarna, utan också att handla etiskt har blivit mycket viktigt. Det är med andra ord viktigt att agera enligt utsatta normer som olika aktörer och individer sätter ut. Compliance består även av olika riktlinjer samt krav som en organisation eller ett företag sätter åt sig själva. Ifall dessa riktlinjer, lagar och krav inte följs, leder även det till en så kallad Compliance-överträdelse. (Ratsula, 2016, s. 12).

Ifall ett företag eller en organisation gör ett fel och det leder till en så kallad Compliance-överträdelse, finns det alltid ett pris att betala för denna överträdelse. Till exempel kan det skada företagets rykte, trogna kunder kan försvinna eller eventuell investerare och även interna strider samt förluster kan förekomma i företaget som gjort en Compliance överträdelse. Det finns alltså mycket risker med att handla emot till exempel normer, värderingar och förväntningar som samhället har på ett företag eller en organisation. (Ratsula, 2016, s. 15).

I vissa branscher som till exempel bankbranschen har det länge varit en del av vardagen med att ha så kallade compliance funktioner, och under senare år har det blivit allt mera vanligt även inom andra branscher. Dessa compliance funktioner borde vara helt oberoende av organisationen eller företaget för att fungera på bästa möjliga sätt. (Ratsula, 2016, s. 17).

Det är dock inte ett nytt fenomen att företag bör följa och handskas med otaliga lagstiftningar, förordningar och regler. Det nya är att man idag handskas med Compliance-risker på ett alldeles nytt sätt än man tidigare gjort. Att handskas med dessa risker sker även på ett mera systematiskt och mera logiskt sätt än förut. Målsättningen med att ha ett Compliance-program, är att göra omgivningen medveten om att företaget agerar och gör allt på ett etiskt och gott sätt. Ett lyckat Compliance-program resulterar i att alla organisationen eller företaget vet vad som förväntas av en, samt vilka spelregler som gäller på arbetsplatsen. (Ratsula, 2016, s. 271).

4 Etik och redovisning

Vad är egentligen etisk redovisning i praktiken och hur bör en bokförare handla i olika situationer denne möter i sitt arbete? Är det så enkelt att bara lagarna följs och på detta sättet automatiskt agera på ett etiskt rätt sätt? Vad bör man tänka på för att kunna agera etiskt i redovisningen, och hur ska man bemöta situationer där man bör beakta är detta rätt eller fel? Bland annat dessa frågor kommer att besvaras och förklaras i detta kommande kapitel.

4.1 Fall där oetiskt agerande förekommit

En bokförare eller revisor träffar ofta på etiska problem och frågor i sitt vardagliga arbete. Det har även skett otaliga gånger att bokförare agerat fel och som lett till olika konsekvenser, både mindre allvarliga och mera allvarliga. Som en bokförare eller annan aktör inom redovisningen bemöts man ofta av olika fall där det kan vara svårt att veta, vad som är rätt eller fel. Det finns flera situationer i arbetslivet där etiken spelar en stor roll, detta oberoende ifall man är en skattebokförare, revisor eller en som arbetar med intern redovisning. Etiska dilemman har påträffats redan länge inom redovisningen, även innan intresset och kunskapen om till exempel den stora Enron skandalen skedde. Dock hjälpte skandalen till att ge mera synlighet och få upp ögonen på människorna, att etiska problem och oetiska handlingar verkligen förekommer. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 2).

Fallet som redan nämndes ovan och som även fick mycket uppmärksamhet är Enron fallet som kom upp till ytan år 2001. Där misslyckades företags externa revisor att lägga märke till stora fel i börsbolaget Enrons bokföring. Enron hade bland annat flyttat tillgångar i bokföringen på ett sätt så att det fick företags värde att se mera ut än vad det i verkligheten var. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 2).

Enron hade även inte över huvud taget använt sig av periodiseringar, utan bokat även långvariga kontrakt på året de var underskrivna och påbörjade. Detta ledde till att stora inbillade vinster fick se dagsljuset hos Enron (Wolk, Dodd, & Rozycki, 2013, s. 758). Fallet slutade bland annat i företags konkurs och i förändringar och uppdatering av befintliga bokslutslagarna och förordningar runt om i världen, detta för att försöka förhindra liknande skandaler i fortsättningen. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 2).

Ett relativt färskt exempel där en bokförare agerat på ett mycket oetiskt sätt i Finland, är fallet där ett fastighetsbolags disponent genom falsk bokföring skingrat många hundratusentals euro. Personen i fråga uppgjorde även falska fakturor till stöd för sitt bedrägeri. Detta var dock inte det första fallet i Finland, utan liknande fall har skett flera gånger runt om i Finland. (Takala, 2017).

Det har även skett många liknande fall lokalt, där lagen och god bokföringssed ej har blivit följda. Ett färskt fall, är fallet om ett rederi från Vasa som helt enkelt struntat i sin bokföring. Rederiet hade under flera perioder totalt struntat i att bokföra sina affärshändelser och transaktioner. Bolaget ansökte dock konkurs året 2017. Rederiet har gjort det nästan intill omöjligt att kunna få en klar och rättvis bild av ekonomin i sin helhet, på grund av att de utelämnat bokföringen under flera olika långa perioder. Ägarna åklagas nu därför för ett grovt bokföringsbrott, och därmed vill man sätta dem i bland annat näringsförbud. (Ruda, 2017).

Som det går att se sker olika brott och etiska misstag runt om i världen, men även här i vårt land Finland. Frågan är nu hur skall liknande fall undvikas och hur bör en person som har att göra med redovisning agera i fall där det uppkommer etiska problem och frågor?

4.2 Varför bör man agera etiskt rätt i redovisningen?

Bokföring är en teknik för att hålla reda på transaktioner av pengar och tillgångar i ett företag, samtidigt som den ger en finansiell bild av hur affärerna går vid en viss tidpunkt. Ursprungligen var det ofta en enskild person eller själva företaget som behövde informationen om transaktionerna och de olika affärshändelserna ett företag utförde. Dock började även staten senare kräva informationen för bland annat beskattningen och liknande förfaranden. En bokförare levererar information åt flera olika aktörer, till exempel bolagets ledning, beskattningsmyndigheterna men även eventuella aktieköpare som vill veta hur det går för företaget de är intresserade av att investera i. Företagen och organisationerna har idag flera olika intressenter som vill ta del av dess redovisning och finansiella rapporter. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 10).

På grund av att de finansiella rapporterna och redovisningen intresserar så många, bör dessa vara sanna och ge en rättvis bild av företagets eller organisationens ekonomiska tillstånd. Det är bokförarens plikt att ge denna sanna och rättvisa bild över företaget i fråga. Denna bild över bolagets finansiella situation bör vara så riktig som möjligt, för att uppfylla dess uppgift på ett bra sätt. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 11).

Så man kan säga att ge en sann och rätt bild är en plikt, och ett sätt att försäkra sig att man handlar etiskt rätt (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 74).

På grund av att den finansiella informationen når ut till många olika aktörer, bör informationen vara väsentlig och gjord med god etik. Varje bokföringsskyldig är skyldig att följa god redovisningssed, vilket redan blivit definierad i ett tidigare kapitel i detta examensarbete. Bokföringen utgör också en grund för själva beskattningen, därför bör bokföringen vara gjord på ett bra sätt och visa företagets ekonomi på ett rätt samt sanningsenligt sätt. Bokföringen används även som grund för att olika myndighetsbeslut samt då andra aktörer skall kunna ge stöd eller eventuella bidrag till företaget. (Verohallinto, 2018).

4.3 Att agera etiskt korrekt

Ofta kan det vara svårt i vissa fall att se och veta vad som är en så kallad ”sann och rätt bild” över bolagets finansiella situation. Redovisning anses ofta som ett mycket analytiskt och precist kunskapsområde, där frågor antingen är oriktiga eller helt och hållet korrekta. Så är dock inte fallet, det är långt ifrån enkelt i vissa fall att kunna se vilket svar som är rätt i olika redovisnings problem och frågor. Det kan vara svårt stundom att känna till vilken tillvägagångssätt ger en så kallad ”sann och rätt bild” över företaget, och här kommer etiken med in i bilden. (Wolk, Dodd, & Rozycki, 2013, s. 1).

Det finns frågor som kan vara till god hjälp vid svåra situationer, dessa frågor kan ställas ifall etiska problem och dilemman påträffas. Till hjälp kan följande frågeställningar användas:

- Är denna handling bra för mig?
- Orsakar handlingen skada för samhället?
- Är handlingen rättvis?

- Kränker denna handling någons rättigheter på något sätt?
- Har jag en förpliktelse?

(Duska, Duska, & Ragatz, 2012, ss. 42–46).

En bokförare skall även agera för samhällets bästa, inte endast för enskilda investerare eller företag (McPhail & Walters, 2009, s. 138). En bokförare bör också vara utbildad och professionell, men även en självständig aktör. Det gäller även att ha en klar code of conduct, en uppförande kod, för att kunna arbeta som en kunnig och god bokförare. (McPhail & Walters, 2009, ss. 148–149).

4.4 Att fastställa etiken i redovisningen

Som redan ovan nämnt bör en bokförare vara utbildad, följa existerande lagar samt förordningar och bland annat agera enligt samhällets bästa (McPhail & Walters, 2009). Detta kan antas vara ett sätt genom vilket det går att fastställa ifall redovisningen är gjord på ett etiskt sätt. Det finns även förebyggande åtgärder som går att tillämpa för att utesluta eventuella problem.

Ett exempel på ett förebyggande syfte som kan antas är att studera etik som bokförare. Som människa har man alltid en grundmoral, en grundläggande etisk uppfattning. Dock så kan man alltid läsa till sig mera och utvecklas inom ämnet. Moraliska grunduppfattningar är ofta ganska förenklade uppfattningar om svåra och mycket invecklade frågor och problem. Därför kan studier av etik hjälpa en bokförare att förstå och inse vilka principer samt antagande funkar och är godtagbara i olika situationer. Som bokförare möts man ofta av situationer där det kan vara svårt att veta till exempel vilken princip som bör tillämpas. Det kan uppstå en konflikt mellan olika alternativ som kan anses etiskt korrekta. Därför kan studier av etik hjälpa individen att se att vissa angreppssätt är mera eftersträvansvärda än andra alternativ som finns till förfogande. Att studera etik kan hjälpa bokföraren att utveckla sitt sätt att resonera samt utveckla det etiska tänkandet. En annan möjlig orsak till varför det är av stort värde att studera etiken är att individen ofta kan ha felaktiga etiska resonemang. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, ss. 36–37)

Genom att själv tänka tillbaka på sitt liv, kan man snabbt märka att ens egna uppfattningar och antaganden är under ständig förändring. Därför kan studier av etiken förebygga felaktiga resonemang och göra så att man helt enkelt börja tänka på ett annorlunda och mera korrekt sätt angående olika antaganden. (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, ss. 36–37).

Det finns flera olika förebyggande åtgärder som kan antas för att minska på liknande skandaler och etiska dilemman som till exempel företaget Enron utsattes för.

Hur kan man då fastställa att redovisningen är uppgjord på ett etiskt gott sätt efter att den är uppgjord och klar? Granskningen är en viktig del, med andra ord är ett bolags boksluts revision en viktig del av det hela. Revision utförs så att de finansiella rapporterna skall kunna anses som trovärdiga och riktiga. En revisor kan därigenom sägas tillföra legitimitet till företaget och dess redovisning. Legitimitet handlar om att allt görs i enlighet med normer samhället har samt olika etiska riktlinjer eller anvisningar som finns till förfogande. (Carrington, 2016, s. 30).

5 Resultatredovisning

I detta kapitel kommer de utförda intervjuernas och den kompletterande enkätundersökningens slutresultat att redogöras för. Till detta examensarbete har 4 personer med olika bakgrunder intervjuats, men som dock har någon form av koppling till redovisningen helt konkret i sitt dagliga arbete. Som komplettering har en enkät skickats ut till 12 stycken bokförare för att få mera djup på några frågor som ställts. Enkäten besvarades slutligen av 5 stycken respondenter.

Målsättningen för undersökningen var att intervjua fyra olika aktörer inom redovisningen. Åldern, könet eller ställning på den intervjuade inverkar ej på urvalet av respondenterna. De krav som var utsatta var att alla fyra bör ha olika bakgrunder och arbeten, men som ändå har att göra med redovisning i sitt dagliga arbete. Fokuset låg på att få ett så brett urval som möjligt samt att hitta personer med längre erfarenheter av redovisningen. Som plus ansågs ett intresse för etiken. Målsättningen med enkätundersökningen var att få en djupare förståelse för vad bokförare anser om bland annat etiska problem och hur de löser dessa eventuella problem.

Respondenterna kommer inte att nämnas vid namn i detta examensarbetet, identiteten av de intervjuade kommer behållas anonyma. I detta arbetet kommer de fyra intervjuade personerna att kallas följande: representant för bokföringsbyrå, revisor, skattegranskare samt disponent. Och medverkarna i enkätundersökningen kommer att benämnas som bokförare i resultatredovisningen och identiteten av respondenterna för enkätundersökningen kommer att behållas anonyma.

Nedan redovisas svaren för respondenternas svar, varav dessa indelat enligt frågorna som ställdes och enligt utförd undersökning. En enskild analys av det insamlade materialet i form av en resultatredovisning kommer att äga rum i kapitel sex.

5.1 Bakgrundsinformation om de intervjuade respondenterna

Alla fyra som medverkade i intervjuerna har sin position i Vasas kommun. Representanten för bokföringsbyrån har en mycket lång erfarenhet inom bokföringsbyråverksamheten. Den intervjuade representanten för bokföringsbyrån är bokförare till yrket, men även företagskonsult samt föreläser om bland annat ämnet ekonomiförvaltning.

Representanten för bokföringsbyrån är även handledare för bokföringsbyrån där det arbetar ca 20 personer. Vilket betyder att ifall de andra anställda möter några problem eller svårigheter angående bokföringen, är det personen i ifråga som handleder och hjälper i olika situationer. Bokföringsbyrån där den intervjuade arbetar sköter om både bokföring, löner samt även faktureringar av olika slag.

Den andre respondenten arbetar som disponent. Disponenten i detta fall sköter om både själva disponent arbetet i fastighetsbolag men arbetar även med disponentföretagets bokföring och även bokföringen för olika bostadsbolag. Företaget där disponenten arbetar har ett varierande antal arbetstagare, allt från 1–6 stycken beroende på säsong och behov av arbetskraft. Disponentens uppgifter är som redan ovan nämnt bokföringsuppgifter, själva disponentens uppgifter, organisering av verksamheten och att ta hand om kunder.

Den tredje respondenten, som kallas i detta examensarbete för skatterevisor, arbetar på skatterevisionsenheten. Skatterevisionsenheten är en del av företagsskatteenheten. I företagsskatteenheten finns både grundövervakningen samt personer som har som uppgift att gå ut på fältet och utföra skattegranskningar hos företag. Skattegranskarens egentliga titel i detta fall är revisionschef, och denne är även förman för en grupp skattegranskare. Denne leder arbetet, plockar ut eventuella objekt som bör genomgå en granskning samt läser och godkänner bland annat gransknings dokument.

Den fjärde respondenten är en revisor som arbetar på ett av de så kallade Big Four bolagen, varav detta bolag erbjuder bland annat revisionstjänster av olika slag. Den intervjuade är en auktoriserad revisor och arbetar med bland annat konsultationer och själva revisionsarbetet. Den intervjuade revisorn har en lång erfarenhet inom revisionsbranschen.

5.2 Definition av etiken

Enligt representanten för bokföringsbyrån finns det flera olika definitioner på vad etik är, men att få av oss verkligen lever upp till någon etik eller moral överhuvudtaget i dagens samhälle. Ifall man förstår sig på etik inom redovisningsbranschen, förstår man redan väldigt mycket anser representanten för bokföringsbyrån. Byrån där denne arbetar är det primära målet att ”tillvarata kundens intressen genom att fullföra uppdraget på ett klanderfritt sätt”. Att informera om möjliga risker i kundens verksamhet och även möjligheter kunden har är en viktig del av kundrelationen.

Dock bör man alltid sträva till att uppfylla gällande samt aktuella lagstiftningar och andra regelverk inom branschen. Genom att uppfylla kundens krav och följa gällande lagar och regler, agerar man etiskt. En annan viktig aspekt är att man bör ha kundens intressen i fokus, inte sina egna intressen. Detta är en mycket god gyllene regel att följa och de fall där man sätter sina egna intressen först, där tar etiken slut enligt representanten för bokföringsbyrån. Etiken är även att man bör agera sanningsenligt i det som sägs och görs, man bör sträva till att vara så ärlig som möjligt och ge en klar och riktig bild av allt. För att agera på ett etiskt gott sätt, finns det flera saker man kan tänka på. Bland annat kan man ställa sig själv dessa frågor anser representanten för bokföringsbyrån:

- Skadar denna handling någon annan?
- Kan detta exempelvis kreativt skapade resultat påverka eller skada någon?
- Kan någon ta felaktiga beslut på grund av detta val som görs?

Disponenten anser att etik är långt att följa existerande lagstiftningar och regelverk. Angående bokföringen bör man alltid känna att man har ”rena papper” och ifall man blir granskad av till exempel revisorn eller hamnar ut för en skattegranskning bör det kännas okej att redovisningen blir granskad anser disponenten. Genom att följa lagar och bibehålla så kallade ”rena papper” agerar man enligt god etik anser disponenten.

Enligt skattegranskaren är god etik att man följer lagar och existerande regelverk. Etiken innebär också att man som människa har en moral, att man följer samhällets utsatta normer och även följer dess förväntningar så gott det går. I grunden följer man vad lagen säger, men etiken är också mycket mera än det anser skattegranskaren.

Definitionen på etiken enligt revisorn är att den inte avviker på något sätt från den allmänna uppfattningen som finns, det vill säga samhällets normer. Revisorn anser att vi i Finland skulle vara mycket duktiga på att exportera byråkrati, för vi är ett land med enormt mycket regler och lagar som styr vår vardag. Men dock så bör man ha en viss moral med i allt man tolkar, allt kan inte ses svart på vitt utan att göra en moralisk bedömning av det hela.

5.3 Etikens roll i redovisningen

Allt som har med samhällsansvar att göra och i detta fall redovisningen, där bör etiken ha en viss roll anser representanten för bokföringsbyrån. Idag finns det många relativa gränsdragningsproblem då man pratar om etiken. Dock finns det en mycket tydlig regel som bör följas, det vill säga att aldrig någonsin uppenbart medverka till ett brott. Det är oerhört viktigt att informera kunden ifall något inte verkar rätt eller ser ut som det ska. Detta på grund av att en bokförarens primära uppgift är att tillvara ta kundens intressen men även att ta dennes fördelar i beaktan. Ifall allt bör göras enligt lag och förordning, då är det inte definitivt att man alltid tillvaratar kundens intressen. I dessa situationer hamnar man alltid i en viss situation där det kan vara svårt att dra gränser. Etiken bör klart spela en viss roll inom redovisningen anser representanten för bokföringsbyrån.

Etiken är en av de styrande aktörerna inom redovisningen anser disponenten. Idag finns det goda regler och rutiner som kan följas för att agera på etiskt rätt. Nästan intill alla branscher har etiska regler idag anser disponenten.

Skattegranskaren anser att etiken klart spelar en roll inom redovisningen, bland annat i och med att redovisningen används som beskattningsunderlag. En bokföringsbyrå med gott rykte från skattegranskningens sida är en byrå där de kan sin sak, har en god etik och att de inte går med på allt som begärs från kundens sida. Det vill säga att det även finns byråer eller bokförare som tar på sig allt arbete, utan att resonera ifall det är etiskt rätt att utföra vissa handlingar som kunden begär om.

Revisorn anser att etikens roll inom redovisningen har blivit allt viktigare, bland annat på grund av att människor börjat få upp ögonen för olika skandaler och etiska problem. Etiken har även blivit mera uppmärksammat under den senaste tiden på grund av bland annat ovannämnda fall. Man kan se att etikens roll varit viktigt tidigare, men att den ökat något de senaste åren anser revisorn.

5.4 Etikens roll idag jämfört med tidigare

Etiken och dess roll har tyvärr inte vuxit de senaste åren anser representanten för bokföringsbyrån. De flesta vet knappt vad etik betyder och vad det står för i själva verket. Problemet är att vi idag "lever i egoismens högtid" säger den intervjuade. Etik är en sak vi inte direkt lär oss i skolan, utan etiken är långt en uppfostrings sak anser den intervjuade.

Disponenten anser att reglerna och själva definitionen på etiken har blivit mera diffusa idag jämfört med tidigare, vilket klart påverkar etikens roll. Disponenten anser att etikens roll idag har minskat en aning från det tidigare. Disponenten anser även att människor idag inte håller lika mycket för etiken som tidigare, människor bryr sig helt enkelt inte ofta om etiken och dess roll överhuvudtaget i dagens läge.

Skattegranskaren anser att etikens roll vuxit, detta för att människorna fått upp ögonen för olika skandaler som skett under de senaste åren. Till exempel läckta dokument från så kallade skatteparadis är nått som omvärlden fått se. Det har även kommit fram flera diskussioner i arbetslivet i allmänhet om vad som egentligen är etiskt och moraliskt rätt. Till exempel kan man ifrågasätta är det verkligen etiskt att höga chefer och stora bolag bildar enskilda bolag på Irland och betalar 0 % skatt? Det har dock alltid funnits någon form av diskussion angående etiken anser skattegranskaren, men att rollen vuxit på grund av bland annat de ovannämnda orsakerna är klart.

Etikens roll har vuxit anser revisorn. En orsak till att etikens roll vuxit under de senaste åren är bland annat digitaliseringen. I och med att nästan allt kan göras digitalt, och även i de flesta fall anonymt, kommer etikens roll allt mera att växa och blir ett allt mera aktuellt ämne inom redovisningen.

5.5 Etiska riktlinjer

Bokföraren bör agera enligt kundens intressen, dock bör också gällande lagar helt klart följas. Byrån där representanten arbetar har sina interna regler som alla är överens om att följa, vilka utgör riktlinjerna som bör följas.

Disponenten följer branschens etiska regler i sitt dagliga arbete. Dessa är mycket goda och bra att följa anser disponenten och ger en bra grund. Hur ser branschens etiska riktlinjer ut då? Etiska riktlinjerna sätter bland annat kunden i fokus och saker bör göras på ett visst sätt förutbestämt sätt. På ett sätt är dessa etiska riktlinjer en sorts kvalitetskontroll anser disponenten.

Alla stora organisationer har värden de eftersträvar att uppfylla och följa. Skattergranskaren nämner bland annat värden som öppenhet, rättvisa samt samarbete som viktiga punkter organisationen arbetar enligt. Skatterevisorer är dock också skyldiga att följa den goda skatterevisionsseden, som baserar sig på lagen. Värden som organisationen har borde spegla sig i dess arbete säger skattegranskaren.

Revisorn anser att det knappast finns någon annan bransch som är lika reglerad som revisionsbranschen. Revisionsbolaget bör använda och följa internationella standarder som är uppgjorda för revision branschen. Bland annat följs ISA standarderna, och ”Code of ethics for professional accountants” i revisionsbolaget som revisorn arbetar på.

5.6 Etiska dilemman

De etiska dilemman och problem som framkommer i arbetet som bokförare anser representanten för bokföringsbyrån att är för det mesta mindre problem och dilemman. Till exempel felaktiga fakturor, små inköp som kunden vill att ska bokas med i företagets bokföring fastän de inte tillhör verksamheten eller att försäljningen inte riktigt stämmer till hundra procent.

Disponenten anser att bokföraren har inget ansvar, vilket betyder att en bokförare aldrig i princip gör fel på grund av att de aldrig bör ta ansvar. Det är däremot ofta kunden som bär ansvaret att de angivna kvitton och liknande stämmer överens med verkligheten.

”På grund av att vi är en myndighet med relativt stor makt, då har vi även stora befogenheter. Vi bör sträva till att behandla alla lika, följa den skrivna lagen men även sträva efter att följa befintliga etiska regler”. I och med att skattemyndigheten har rätt att göra mycket, till exempel även begära bankkonto uppgifter vid behov, bör man göra allt på etiskt sätt anser skattegranskaren. Vilket gör att man ibland kan möta på gränsdragningsproblem.

5.7 Etiska misstag eller översteg och konsekvenser för dessa

”I vårt fall där vi är en bokföringsbyrå och har kunder, bygger relation på en öppen tvåvägskommunikation. De etiska misstag som sker, sker ofta på grund av dålig kommunikation” säger representanten för bokföringsbyrån.

”Konsekvenserna för etiska misstag är att vi korrigerar det ifall det är frågan om stora misstag eller mycket märkbara misstag. Ifall nått gått fel pedagogiskt sätt, tas det upp på följande personalmöte” säger representanten för bokföringsbyrån. Denne anser även att man bör tänka proportionerligt i alla fall, det vill säga bör man verkligen tänka efter ifall ett kvitto på 5 euro är något att bry sig om?

Disponenten möter ibland på uppgifter i bokföringen som kan antas vara felaktiga. Ofta är det upp till bokförarens egen moral hur denne agerar i situationer som dessa ifrågasättbara uppgifter förekommer anser disponenten. Konsekvenserna för sådana fall där det skett ett etiskt övertramp, ofta från kundens sida, är att man eventuellt går miste om kunden ifråga.

Angående skattegranskning av ett företag kan skattegranskaren bemöta etiska dilemman. Exempel på detta är att ifall man stött på ett fel i beskattningen som baserar sig på bokslutet och de olika bokförings transaktionerna och rättat till detta för ett företag, men sedan märker att detta troligen är ett vedertaget fel i hela branschen. Vilket gör att detta fel troligen begås i de flesta företag som agerar inom samma bransch. För att vara etiskt korrekt och agera rättvist, som även är en av skattemyndighetens ledord, borde man egentligen granska även de andra i branschen och rätta till dem. Dock hamnar man i en problemsituation, hur skall man helt enkelt hinna granska alla andra inom samma bransch, för att kunna säga att man behandlar alla lika och rättvist? Alla har vi begränsat med tid. Andra etiska misstag eller övertramp händer knappast, på grund av att företagets bokslut och bokföringstransaktioner redan gått igenom en omfattande granskning innan skattemyndigheterna slutligen tar tag i och gör en granskning. I de flesta fall är det frågan om endast missförstånd anser skattegranskaren.

5.8 Chans till etiska övertramp på grund av paragrafer

Ingen av respondenterna har tydligt lagt märke till några paragrafer som ger chans till övertramp. Representanten för bokföringsbyrån anmärker dock att chanser till etiska övertramp som någon lagstiftning ger finns mera på beskattningens sidan. Där alla har möjligheten att göra beskattningen så förmånlig som möjligt, vilket kan leda till etiska dilemman i vissa fall.

Ifall man ser på arbetet som bokförare, ser disponenten inga tydliga chanser till övertramp på grund av lagen. Dock i själva arbetet som disponent för ett bostadsbolag möter man ofta på fall där det sker etiska övertramp.

I varje bostadsbolag bör det finnas en yrkeskunnig disponent, men detta undgås ofta genom att man har en yrkeskunnig disponent till pappers men själva arbetet utförs av assistenter till denne och detta gör att priserna går att sänka. Att ha en yrkeskunnig disponent sparar in både pengar i form av till exempel minskad elförbrukning och andra utgifter som ett bostadsbolag har berättat disponenten.

Lagen är mycket klar och tydlig på nästan intill allt, det vill säga att skattegranskaren inte stött på några betydande chanser där man kunnat agera oetiskt tack vare lagen i sitt arbete. Det finns enligt honom inget han märkt av, som kunde hjälpa en och bidra till att man gör ett etiskt övertramp eller agerar oetiskt med hjälp av endast lagen.

5.9 Allmänna tips för bokföraren angående etiken och redovisningen

Alla har en grundetik, som ofta har sin grund hemifrån. För att kunna göra sitt bästa på en arbetsplats bör man få tillräckligt bra handledning. Det är viktigt att kunna diskutera och fråga anser representanten för bokföringsbyrån. Så tipset är att göra det möjligt att kunna fråga och be om god handledning på arbetsplatsen, allt för att kunna undvika möjliga etiska dilemman och misstag som kan uppstå på grund av okunskap eller osäkerhet.

Disponenten anser man borde ha yrkeskunniga inom redovisningen som sitter i bostadsbolagens styrelser. Detta för att denne då kan se och känna igen till exempel eventuella risker angående redovisningens etik och så vidare som man kan finna i ett bokslut och i en bokföring.

5.10 Övriga kommentarer

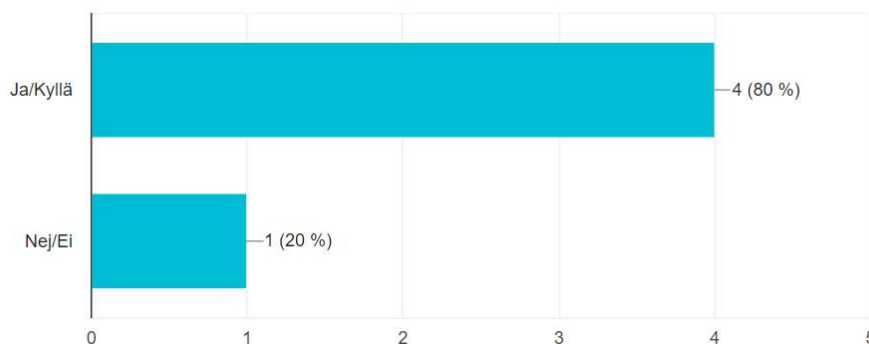
Revisorn ansåg att revisionsbranschen är mycket mera reglerad än själva bokföringsbranschen. Därmed kunde även till exempel de etiska riktlinjerna för bokförare, med andra ord TAL–STA, ha en högre kravnivå. Revisorn anser att en eventuell mellannivå kunde vara lämplig. Revisorn ansåg också att etiken inte går att läsa sig till utan att den långt är kopplad till uppväxten och uppfostran. Ifall man inte har en god grund att stå på, kan detta orsaka att man helt enkelt har problem att urskilja vad är etiskt gott och vad som är etiskt fel.

5.11 Sammanfattning av enkätundersökningen

Enkäten skickades till 12 stycken bokförare och den besvarades totalt av 5 stycken bokförare, svarsprocenten var därmed 41,6 %. Enkätundersökningen besvarades av både finska och svenska respondenter. Enkätundersökningen innehöll följande frågor:

- Stöter du på etiska dilemman/frågor i ditt arbete som bokförare?
- Hur skulle du definiera etiken?
- Vilka typer av etiska frågor/dilemman har du stött på i arbetet som bokförare?
- Hur har du löst problemet?
- Vad är god bokföringssed enligt dig?

Den första frågan handlade om ifall bokföraren möter på etiska dilemman eller frågor i sitt arbete. Fyra av de fem respondenterna svarade att de bemöter etiska dilemman eller problem i sitt arbete som bokförare. En respondent svarade dock att denne inte möter på etiska dilemman eller frågeställningar i sitt arbete. Nedan illustreras respondenternas svar i grafformat:

Figur 2 Denna figur illustrerar svaren som erhöles via enkätundersökningen angående vare sig bokföraren stött på etiska dilemman eller inte.

Den andra frågan i den kompletterande enkäten bad bokförarna att definiera etiken. Två av respondenterna definierade etiken som ett dilemma mellan vad som är rätt och fel. En annan av respondenterna definierade etiken som ”rätt handling” eller ”god sed”.

En annan definition som framkom från enkätundersökningen är att dålig etik är att avsiktligen vilseleda en intressent genom felaktig redovisning. Den sista definitionen som framkom var att etiken är att behandla information sanningsenligt. Etik var enligt denna respondent även att saker bör behandlas utan avsiktlig mening att uppnå några egna fördelar genom falska metoder eller genom att agera emot lagen.

Den tredje frågan bad respondenterna berätta hurdana etiska frågor eller dilemman de bemött i sitt arbete som bokförare. En vanlig etisk dilemma en av respondenterna stöter på är bokföringsfel, och i detta fall är dilemmat hur långt bak i tiden bör ett fel korrigeras? En följdfråga som uppkommer angående bokföringsfel är att vilka fel är så kallade ”betydande fel” och bör absolut korrigeras? En annan vanlig dilemma en av respondenterna tycks möta är att det ibland uppkommer tvivelaktiga utgifter med tanke på verksamheten som kunden begär att få bokade. Kopplat till föregående fråga, förekommer ofta även frågeställningar angående kundens ärlighet. Det vill säga att är alla utgifter som kunden ber om att få bokade som avdragsgiltiga utgifter riktiga? Här uppkommer även frågan om bokföraren är pliktig att ingripa i detta eller är det skattemyndighetens uppgift? Ifall bokföraren har en plikt att ingripa, vilka åtgärder bör göras?

En annan respondent inflikar att det ofta handlar endast tidsbrist eller brist på information vid etiska dilemman och frågor. Den sista bokföraren berättar att man som bokförare allt mera bör vara den styrande parten, bland annat på grund av att skattemyndigheterna blivit allt mera ”ansiktslösa”, och där endast information som blivit dit sänd granskas mycket slumpmässigt. I vissa fall kan kunden begära om att få utgifter bokade som avdragsgiltiga, även om dessa bokningar inte följer skattelagen eller är mycket tvetydiga fall. Enligt bokföraren bör man för att skydda sig själv som bokförare ibland även säga nej till förslag och begär som kunden ger. ”Vi kan helt enkelt inte göra olagliga bokningar” säger denne.

Den fjärde frågan bad bokförarna att beskriva hur de löst fall där de mött på etiska dilemman eller frågeställningar i sitt arbete. En av bokförarna har helt enkelt diskuterat med en revisor och försökt komma fram till en slutsats, och bokföraren i fråga vill alltid korrigera felet hur litet det än är. En annan av respondenterna agerar enligt sin bästa förmåga och enligt sin egen uppfattning om vad som är rätt, även med hjälp från andra sakkunniga människor. Ifall kunden ej är nöjd över det val bokföraren gjort, till exempel om det är frågan om olagliga bokningar, får kunden helt enkelt leta efter en ny bokförare anser en av respondenterna.

En annan respondent kontrollerar alltid av kunden ifall det är frågan om en tvivelaktig utgift för att försäkra sig. Ifall utgiften är acceptabel bokas den enligt bokföringslagen, annars bokas den som en privatutgift. Den sista respondenten anser att en bokförarens rättsliga skydd är relativt svagt. Respondenten har stött själv på ett fall där dennes kund begärt aggressivt att bokföraren skulle boka över förluster från ett företag till ett annat, vilket inte riktigt följer etiken eller lagen för den delen. Efter att bokföraren tagit reda på saker och vilka möjligheter denne hade, fanns det helt enkelt bara två sätt att ta sig ut ur problemet. Det första alternativet var att åtala sin arbetsgivare, eller även kallat kunden, för ett brott som inte ännu skett. Det andra alternativet var att helt enkelt säga upp sig från uppdraget. På grund av att bokföraren bor på en väldigt liten ort, kunde detta ha lett till att bokföraren mist sitt förtroende. Till slut skulle det endast varit företagarens ord mot bokförarens ord. I detta fall bestämde sig bokföraren för att helt enkelt säga upp sig och lida karenstiden denne fick på grund av uppsägning utan giltig orsak.

Den sista frågan som skulle besvaras i enkäten bad bokförarna att definiera god bokföringssed. Alla respondenterna svarade att god bokföringssed är att man som bokförare följer lagarna och speciellt viktig är bokföringslagen. Också de interna reglerna i ett företag är viktiga och speciellt viktigt är det att alla är överens om att följa samma regler inom ett företag.

Två av respondenterna ansåg även att det är mycket viktigt att ge en rätt och riktig bild av ett företags ekonomi och finansiella situation då bokföraren uppgör bokföringen för ett företag. En respondent inflikade också att det är oerhört viktigt att hålla en och samma ägares företags saker enskilt. Det vill säga att helt enkelt inte försöka få in saker i ett företags bokföring som inte hör hemma där. En bokförare ansåg även att god bokföringssed är att inte försöka ideligen leta efter kryphål i beskattningslagen och på detta sätt nå förmåner.

6 Analys av undersökningarna

I detta kapitel kommer resultatet från de utförda intervjuerna samt enkätundersökningen att analyseras i sin helhet. Man kommer även att diskutera samt hänvisa till den teoretiska delen som redovisats i de tidigare kapitlen 2, 3 och 4. Analysen av intervjuerna kommer i samma ordning som i ovanstående kapitel där resultatet redovisades. Efter analysen av de utförda intervjuerna kommer en sammanfattande analys av den kompletterande enkätundersökningen att göras.

6.1 Bakgrundinformation av respondenterna

Alla fyra respondenterna som medverkade i intervjuerna har sin position i Vasa. De fyra respondenterna har även olika bakgrunder och yrken, dock har alla minst en gemensam faktor. Alla fyra respondenterna har nämligen en lång erfarenhet av redovisning.

6.2 Definition av etiken

Enligt Koskinen (1995) är moral grundbegreppet då man behandlar etiken. Och moralen däremot består av både människans värderingar och de normer en människa har. (Koskinen, 1995).

Definitionen av etiken var mycket liknande hos alla respondenter. Alla fyra ansåg bland annat att en grundpelare i etiskt agerande är att följa existerande lagar och regelverk. Två av respondenterna inflikade tydligt att även genom att följa aktuella och befintliga normer i samhället bidrar man till ett etiskt agerande. Angående själva företagets bokföring, bör det alltid kännas okej ifall det skedde en granskning när som helst ansåg en respondent. Vilket med andra ord betyder att ett sätt att agera etiskt rätt är att ha ”rena papper” och att alltid ge en sann och rätt bild över företagets ekonomi.

För att sammanfatta, är lagar och regelverk grunden till etiken ansåg alla fyra respondenterna i intervjun. Dock spelar även bland annat samhällets nuvarande normer och värderingar också en stor roll angående etiken

6.3 Etikens roll inom redovisningen

Alla fyra respondenterna var överens om att etiken spelar en stor roll och en tillade även också att etiken måste spela en roll inom redovisningen. Detta för att allt som har med samhällsansvar att göra, i detta fall redovisningen, måste ha någon form av etik för att fungera på ett gott sätt. Disponenten ansåg till och med att etiken är den styrande kraften angående bokföringen.

På grund av att den informationen som bokföraren framtar och uppgör når ut till en stor mängd människor, är det bokförarens plikt att leverera en sann och riktig bild av företagets bokföring. Bland annat når bokföringen ut till skattemyndigheten och liknande anstalter. (Verohallinto, 2018).

Etiken spelar en stor roll inom redovisningen på grund av den stora exponeringen av informationen som bokföraren genererar. På grund av att den finansiella informationen når ut till en stor del av samhället och kan ha otaliga intressenter, bör etiken spela en viktig roll inom redovisningen. En bokförare med gott rykte från skattemyndigheternas sida kan anses som etiskt agerande bokförare. Detta på grund av att dessa bokförare och byråer ej går med på allt som begärs från kundens sida. Etiken spelar även allt större roll inom redovisningen på grund etiska problem och även skandaler kommit upp till ytan.

6.4 Etikens roll nu jämfört med tidigare

Etiken har fått ett allt mera betydande roll inom redovisningen i och med bland annat människans växande intresse för ämnet (Brytting, De Geer, & Silfverberg, 2010, s. 10). Etiken har spelat en roll inom etiken redan länge innan till exempel den kända Enron skandalen ägde rum, men i och med att det skedde steg ämnet etik fram i dagsljuset (Duska, Duska, & Ragatz, 2012, s. 2)

Två av respondenterna ansåg att etikens roll vuxit under de senaste åren, dock ansåg de två av respondenterna att den tyvärr ej vuxit jämfört med tidigare. Bokföraren och disponenten som tar hand om bokföring anser bägge att rollen minskat, och detta på grund av bland annat att vi lever ” i egoismens högtid” som bokföraren sade.

Revisorns och skattegranskaren ansåg att etikens roll tydligt vuxit jämfört med tidigare. Varför rollen vuxit sades bland annat vara på grund av en allt större exponering av etiska dilemman och skandaler som det skett i redovisningsbranschen.

En annan aspekt varför etikens roll vuxit och kommer att göra det ännu är på grund av digitaliseringen som sker kontinuerligt i vårt samhälle. I och med att det mesta kan göras digitalt och även i de flesta fall anonymt, kommer rollen att växa ansåg revisorn.

6.5 Etiska riktlinjer

Alla respondenterna följer någon form av etiska riktlinjer. De flesta har klara och tydliga etiska riktlinjer; antingen bransch enliga, internationella regelverk eller företagets egna etiska riktlinjer används. En av respondenterna har dock märkbart mera regler och normer att följa, i detta fall bör revisorn följa bland annat internationella standarder som finns till förfogande. I detta fall ISA, International Standards on Auditing som också innehåller flera stycken regler som handlar om etiken i utövandet av revisors yrket. Skattegranskaren däremot bör följa god skatterevisionssed som kan kopplas ihop med etiken, vilket den också baserar sig i grund och botten på lagen. Koskinen (1995) anser i sin bok att allt flera organisationer och företag idag har något slag av etiska riktlinjer uppsatta för att man inomföretaget ska kunna veta vad som anses rätt och eftersträvansvärt (Koskinen, 1995, ss. 184–185). Det finns flera olika källor där respondenterna hämtar sina etiska riktlinjer från. Det beror helt enkelt i vilken bransch eller vilket företag man arbetar i vilka regler och riktlinjer som lagts upp och följs. För att sammanfatta finns det flera goda etiska riktlinjer som man möts av som bokförare eller som annan aktör inom redovisningen.

6.6 Etiska dilemman

De flesta av respondenterna möter på mindre problem i sitt arbete. Ingen av respondenterna har dock stött på några större problem som orsakat några väsentliga skador. Angående etiska dilemman möter de flesta av respondenterna på mindre dilemman, dock inte alltid dagligen. Som det kan ses, möts de ofta av mera lindriga etiska problem och dilemman. För att sammanfatta förekommer etiska dilemman i arbeten som har en koppling till redovisningen, dock bemöts man ofta av mera mindre problem.

6.7 Etiska misstag eller översteg och konsekvenser för dessa

Ifall etiska regler, normer och lagstiftning ej följs kan detta leda till ett så kallat compliance-överträdelse. En överträdelse av detta slag kan orsaka att företaget går miste om viktiga kunder eller att företagens rykte tar sig ett slag, även finansiella förluster kan förekomma på grund av en så kallad compliance-överträdelse. (Ratsula, 2016, ss. 12–15).

Bokföraren anser att de flesta av överträdelserna och misstagen sker på grund av dålig kommunikation mellan parterna. Konsekvenserna för dessa övertramp eller misstag är att det korrigeras ifall det är ett mycket betydande fel som kommer att märkas. Ifall det gått fel pedagogiskt, kommer misstaget tas upp på följande personalmöte för att gå igenom allt.

Problemen kan även vara på grund av att bokföraren fått in felaktiga uppgifter för bokföringen anser disponenten. Disponenten ansåg att det är ofta upp till bokförarens egen moral hur denne agerar i dessa situationer. Angående etiska dilemman från en skattegranskare synvinkel är att denne ibland kan stöta på fel med ett granskningsobjekts bokföring. Problemet kommer in då skattegranskaren börjar märka att det är frågan om ett vedertaget fel inom hela branschen. I dessa situationer kan det vara svårt att veta vad som anses korrekt, att endast anmärka granskningsobjektet att denne har fel i bokföringen eller att börja korrigera alla i branschen som eventuellt har samma fel? Dock är tiden människor har begränsad, vilket leder till att skattegranskaren kommer inte troligen att ha tid att korrigera hela branschen. Vad är då bästa lösningen, i och med bland annat att en skattegranskare borde agera rättvist enligt uppsatta värden.

6.8 Etiska övertramp med hjälp av lagen

Enligt respondenterna är lagen klar och tydlig och det går inte att göra övertramp med hjälp av den i redovisningen, detta var alla fyra respondenterna överens om. Dock finns det enstaka chanser i och med beskattningen att göra etiska övertramp. Alla har möjlighet att göra upp sin beskattning så förmånlig som möjligt, vilket kan leda till övertramp. För att sammanfatta, ger de flesta lagarna som har en koppling till redovisningen inga kryphål som kan missbrukas.

6.9 Matris över de intervjuade respondenternas svar

I följande matris kommer de intervjuade respondenternas svar att sammanfattas och genom matrisen hoppas man kunna ge en mera tydlig och klar överblick över de insamlade svaren.

	Representant för bokföringsbyrån	Disponent	Skattegranskare	Revisor
Definition av etiken	Följa gällande lagar och tillvarata kundens intressen	Följa gällande lagar och regelverk	Följa gällande lagar och regelverk	Etiken avviker ej från den allmänna uppfattningen. Lagar och regelverk.
Etikens roll i redovisning	Spelar stor roll	Etik en styrande aktör i redovisning	Spelar en viktig roll	Etikens roll viktig
Roll idag jämfört med tidigare	Tyvärr ej vuxit.	Minskat en aning sedan tidigare	Anser att rollen vuxit jämfört med tidigare.	Etikens roll har klart vuxit jämfört med tidigare.
Etiska riktlinjer	Agera enligt kundens intresse, dock bör man följa lagar och regler. Interna regler.	Branschens etiska regler följs.	Organisationens värden. God skatterevisionssed.	Internationella standarder, etiska riktlinjer.
Etiska dilemman	Mest små saker.	Förekommer ej, på grund av att bokföraren ej ha något ansvar.		
Etiska misstag eller översteg	Ifall problem förekommer, sker de ofta p.g.a. dålig kommunikation	Möter ibland uppgifter som kan anses vara felaktiga.	Möter en del dilemman angående granskning av bokförings etc.	
Etiska övertramp p.g.a. lagen	Lage är tydlig	Lagen är tydlig.	Lagen är tydlig	Lagen är tydlig.

6.10 Sammanfattande analys av enkätundersökningen

Hela 80 % av bokförarna som besvarade enkäten hade stött på etiska dilemman eller frågeställningar i sitt arbete som bokförare. Även respondenternas definition av vad etik är stämde bra överens med varandra. De flesta ansåg att etik är nått som har att göra med rätt och fel, men även att etik är att man helt enkelt agerar ärligt och endast enligt sanningen i alla situationer.

Angående etiska dilemman eller problem möter en bokförare på både mindre etiska problem men även problem som är mera allvarliga. Några vanliga problem och frågor är till exempel fel gjorda bokningar, felaktiga uppgifter från kundens sida och att en kund begär bokföraren att boka nått tvivelaktigt.

I och med att en bokförare stöter på etiska dilemman, bör dessa även bemötas på något sätt. Två av bokförarna som besvarade enkäten rådfrågar någon annan ifall de stöter på etiska problem eller en etisk frågeställning i sitt arbete som bokförare. Ibland kan dock den enda utgångspunkten vara att man säger upp sig som arbetstagare till en kund, dock är detta sista utvägen. Den sista frågan som ställdes bads bokförarna att definiera vad är enligt dem god bokföringssed. Alla var överens om att god bokföringssed långt är att följa gällande lagar och regelverk, vare det sig var bokföringslagen eller interna regler som blivit överenskomna. En annan god definition är att god bokföringssed är att man genom sin bokföring ger en så sann och riktig bild av ett företags situation som det bara är möjligt.

7 Avslutning

I detta kapitel kommer en avslutande och sammanfattande diskussion om det gjorda arbetet göras. Det första underkapitlet kommer att fokusera på att sammanfatta och diskutera resultatet och även diskutera kring frågor som uppkommit under arbetets gång. Följande underkapitel kommer att fokusera på undersökningarnas validitet och reliabilitet, det vill säga bland annat trovärdigheten på de utförda datainsamlingarna. I det avslutande delen ges förslag på eventuell fortsatt forskning kring det mycket aktuella ämnet etik och redovisning.

7.1 Sammanfattande slutdiskussion

För att sammanfatta anser jag att det insamlade materialet är väsentligt och verklighetstroget. Det har även varit en mycket intressant process och jag har lärt mig mycket nyttigt som jag definitivt kommer att ha nytta av i arbetslivet. Under intervjuerna blev jag positivt bemött och respondenterna verkade genuint intresserade av ämnet och alla hade rikligt med saker att berätta angående ämnet. Jag hade dock lite problem med att hitta respondenter för enkätundersökningen och detta tror jag beror stort på tidpunkten då denna enkätundersökning gjordes. Det vill säga att våren är en mycket bråd tid för bokförare och bokföringsbyråer, vilket gör det mycket förståeligt att det kan vara extremt svårt att få svar för en enkätundersökning.

Problemformuleringarna jag valde, kan jag konstatera att besvarats i resultatredovisningen. Det vill säga att de rätta frågorna ställts i intervjuerna och i den kompletterande enkätundersökningen. Dock hade detta inte varit möjligt utan den kompletterande enkäten, genom den fick jag svar som gav mycket bra information på vissa av frågorna. Jag fick också bekräftat att ämnet etik inom redovisningen är ett mycket aktuellt ämne, vilket gör att det än finns mycket att forska i. Etiken blir allt mera viktig inom redovisningen, och dess roll växer också i vissa avseenden kan man konstatera efter dessa två undersökningar. Orsaker för det växande intresset och publiciteten kan antas vara bland annat att olika skandaler fått se dagsljuset.

För att sammanfatta resultatet får man en mycket mångsidig definition över vad etiken egentligen är, och även vad god bokföringssed är i grund och botten. Resultatet som jag fick genom de utförda intervjuer och den kompletterande enkätundersökningen gav mycket liknande svar som även teoridelen angav, i fråga om bland annat vad god bokföringssed är.

Jag tyckte mig även få en mera klar bild vad god bokföringssed är i och med enkätundersökningen. Även resultatet angående etiska problem och hur dessa tas omhand stämde bra överens med den teoretiska delen. Det vill säga att det långt är att följa existerande lagar, speciellt bokföringslagen som är grunden för en bokförare, och genom detta agera etiskt inom redovisningen. Dock spelar en individs egna moral in och dennes egen uppfattning om vad som är rätt.

Jag tror också definitivt att denna undersökning givit en del klarheter och gett en mera förtydligad bild av vad etiken spelar för roll inom redovisningen och vilka problem som en bokförare eventuellt kan möta i sitt arbete. Vanliga problem verkar vara att en bokförare möter på mindre problem i form av till exempel kvitton som kanske ej tillhör verksamheten egentligen. Det vanligaste tillvägagångssättet verkar vara att man rådfrågar en kollega eller annan sakkunnig inom området och sedan eventuellt korrigerar felet i bokföringen efter rådfrågningen. Dock har en av respondenterna stött på ett mera alvarligt etiskt problem i sitt arbete där denne varit tvungen att avsluta sin anställning, vilket också ledde till karens för denne. De etiska dilemman är som man kan se mycket mångfaldiga.

Sammanfattningsvis tror jag detta examensarbete kommer att kunna vara till nytta för intressenterna som räknades upp i början av detta examensarbete, det vill säga till exempel för bokförare. Som studerande kan detta vara ett mycket diffust och obekant ämne, då syftar jag på kombinationen av etik och redovisning. Jag tror att som företagsekonomistuderande kunde man ha nytta av etik studier, eller kanske en integrerad etik del inom en bokföringskurs. Jag tror också att detta examensarbete kan ge en god grund och introduktion inom ämnet etik och redovisning för studeranden inom företagsekonomi. Själv har jag inte reflekterat över möjliga etiska dilemman innan detta arbete. Redan genom att bara börja reflektera kring ämnet, inser man hur mångfaldigt ämnet i sig själv är och hur aktuellt etiken egentligen är inom redovisningen.

7.2 Kritisk granskning

Detta underkapitel kommer att redogöra för hur arbetet utförts ur ett reliabilitets och validitets synpunkt. De två mest relevanta kriterierna för att bedöma hur bra en undersökning har gjort är begreppen reliabilitet och validitet. Reliabilitet som med ett annat mera beskrivande ord kallas trovärdighet, är en viktig faktor vid analys av forskningen som gjorts.

Reliabilitet har att göra med att ifall resultatet kunde nås åter ifall undersökningen skulle göras än en gång. Validitet däremot har att göra med ifall de slutsatser som gjort i undersökningen hänger ihop eller inte. Bägge begreppen används mest inom kvantitativ forskning, men har dock också använts inom kvantitativ forskning till en del. (Bryman & Bell, 2014, ss. 64–65).

Enligt Bryman & Bell (2014) finns det några begrepp som lämpar sig bättre för utvärdering av kvantitativ forskning. Dessa begrepp är tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och bekräftelse. Tillförlitlighet motsvarar validiteten i vissa anseenden, det vill säga hur sannolika svaren som samlats in är. Överförbarheten har att göra med ifall det resultat som forskningen genererat kan användas till nytta i andra sammanhang. Pålitlighet som kan kopplas ihop med reliabilitet, har att göra med ifall man eventuellt kunde få liknande resultat vid ett nytt försök. (Bryman & Bell, 2014, ss. 64–65)

Det sista begreppet, bekräftelse, kunde sägas ha en stark koppling med begreppet objektivitet. I detta fall om forskaren kunnat hålla sina egna värderingar hos sig, och inte påverkat respondenten på ett avsevärt sätt. (Bryman & Bell, 2014, s. 65).

Sammanlagt utförde jag fyra intervjuer som gjordes ansikte mot ansikte och en enkätundersökning för att få in mera information ur en bokförares synvinkel. Enligt egen tolkning anser jag att alla insamlade svar är sanningsenliga och sannolika i sina sammanhang.

Angående överförbarheten, kan det antas att de insamlade svaren kan användas i eventuell vidare forskning som underlag samt kan man också dra nytta av undersökningen i bokföringsbyråverksamheten. Pålitligheten som ofta kopplas till reliabiliteten, antas i detta fall ha uppfyllts. Dock kan det finnas eventuella skillnader mellan olika bokföringsbyråer och aktörer, angående vad de anser och vilka värdegrunder de har.

Bekräftelse, som även kopplas ihop med objektivitet, syftar som redan ovan nämnt på om den som utfört intervjun kunnat behålla sina åsikter för sig själv och inte försökt påverka respondentens svar på något sätt. Frågorna som använts till undersökningen har gjorts på ett sätt där man försökt enligt bästa förmåga undvika syftningar eller ledande frågor. De som kan nämnas är att detta var första gången jag utförde en intervjuundersökning, och detta kan antas påverkat på tillfällena då intervjuerna utförts.

Angående själva reliabiliteten, kan det sägas att intervjuerna och enkäterna genererat till största delen likartade svar av alla respondenter. Dock kan man se att några frågor har grava meningsskiljaktigheter, men detta kan antas ha påverkats av det valda ämnet och de olika värderingarna vi människor har.

7.3 Förslag på fortsatt forskning

I och med att tiden är begränsad och även längden på ett examensarbete är det också, har det gjorts vissa avgränsningar. Detta underkapitel har som uppgift att ge förslag på eventuella fortsatta forskningar kring ämnet etik och redovisning.

Eftersom ämnet är mycket aktuellt och även på grund av att etikens ökande roll inom redovisningen, anser jag att en fortsatt och mera djupgående forskning kunde göras. Även på grund av etikens växande roll kunde en fortsatt undersökning vara aktuell.

Också de flesta respondenterna under intervjuerna ansåg att etiken har en allt mera större roll inom redovisningen. Frågor som eventuellt kunde upptas i fortsatt forskning är till exempel; hur påverkar uppfostran etiska beslut angående redovisningen och kunde det vara aktuellt med studier av etik för studeranden inom redovisningen?

8. Källor

- Accountor. (den 31 3 2018). *Accountorin eettinen toimintaohje*. Hämtat från Accountor: <https://www.accountor.fi/accountorin-eettinen-toimintaohje>
- Accountor. (den 31 3 2018). *Tietoa Meistä*. Hämtat från Accountor: <https://www.accountor.fi/tietoa-meista>
- Aktiebolagslagen 21.7.2006/624*. (u.d.). Hämtat från Finlex: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2006/20060624>
- Andersson, C. (den 15 2 2015). *Vad är skillnaden mellan bokföring och redovisning?* Hämtat från Pwc: <https://blogg.pwc.se/foretagarbloggen/vad-ar-skillnaden-mellan-bokforing-och-redovisning>
- Andersson, D.-E., & Lennerfors, T. T. (2011). *Etik*. Malmö: Liber.
- Boatright, J. R. (2014). *Ethics in finance*. Wiley Blackwell.
- Bokföringsförordning 30.12.1997/1339*. (1997). Hämtat från Finlex: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1997/19971339>
- Bokföringslag 1336/1997*. (1997). Hämtat från Finlex: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1997/19971336>
- Bryman , A., & Bell, E. (2014). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Stockholm: Liber.
- Brytting, T., De Geer, H., & Silfverberg, G. (2010). *Moral i verksamhet - ett etiskt perspektiv på företag och arbete*. Stockholm: Natur&Kultur.
- Carrington, T. (2016). *Revision*. Stockholm: Liber.
- Duska, R., Duska, B. S., & Ragatz, J. A. (2012). *Accounting ethics*. Sussex: Wiley-Blackwell.
- Ethics & Compliance Initiative. (2017). *Ethics and Compliance Glossary*. Hämtat från Ethics: <https://www.ethics.org/resources/free-toolkit/toolkit-glossary>
- Föreningsresursen. (den 30 3 2018). *Bokföring*. Hämtat från Föreningsresursen: <http://www.foreningsresursen.fi/ekonomi/bokforing/>
- IESBA. (2016). *Handbook of the code of ethics for professional accountants*. Hämtat från Ethics board: <https://www.ethicsboard.org/system/files/publications/files/2016-IESBA-Handbook.pdf>
- Internatjonal federation of accountants. (2016). *IESBAs etikkod*. Hämtat från Far Online: <https://www.faronline.se/Dokument/I/IESBASETIKKOD/>
- Kirjanpitolautakunta. (den 30 3 2018). *Bokföringsnämndens allmänna anvisningar*. Hämtat från Kirjanpitolautakunta: <http://tem.elinar.fi/tem/kirjanpi.nsf/Yleisohjeruotsi?openview>

- Koskinen, L. (1995). *Vad är rätt?: handbok i etik*. Stockholm: Prisma.
- Lag om öppna bolag och kommanditbolag 29.4.1988/389*. (u.d.). Hämtat från Finlex:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1988/19880389>
- Lampila, J., & Rönkkö, L. (den 6 4 2017). Hämtat från Suomentilintarkastajat.fi:
<https://www.suomentilintarkastajat.fi/nakoaloja/artikkelit-tilinpaatos/kirjanpitolain-muutokset-keventavat-pienyritysten-hallinnollista-taakkaa>
- Leppiniemi, J. (1994). *Hyvä kirjanpitotapa*. Jyväskylä: Weilin+Göös.
- McPhail, K., & Walters, D. (2009). *Accounting and business ethics*. New York: Routledge.
- Merriam-Webster. (den 26 3 2018). *Definition of accounting*. Hämtat från Merriam-Webster: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/accounting>
- Ratsula, N. (2016). *Compliance: ettinen ja vastuullinen liiketoiminta*. Helsingfors: Talentum Pro.
- Rekola-Nieminen, L. (2006). *Kirjanpitolaki käytännössä*. Helsinki: Edita Publishing oy.
- Ruda, A. (den 22 11 2017). *Struntade i bokföringen — Vasarederi åtalas för grovt bokföringsbrott*. Hämtat från Yle Nyheter:
<https://svenska.yle.fi/artikel/2017/11/22/struntade-i-bokforingen-vasarederi-atalas-for-grovt-bokforingsbrott>
- Silen, M. (den 10 4 2017). *Mitä on compliance?* Hämtat från Kauppakamarilehti:
<http://www.kauppakamarilehti.fi/index.php/neuvontapalvelut/mita-on-compliance/>
- Suomen Tilintarkastajat. (den 20 3 2018). *Mitä on hyvä tilintarkastustapa?* Hämtat från Suomen tilintarkastajat:
<https://www.suomentilintarkastajat.fi/tilintarkastus/mita-on-hyva-tilintarkastustapa>
- Takala, S. (den 12 10 2017). *Helsingin Sanomat*. Hämtat från
<https://www.hs.fi/koti/art-2000005405345.html>
- TAL-STA taloushallintoliiton toimialastandardi. (2013). Hämtat från Taloushallintoliitto: <https://taloushallintoliitto.fi/sites/default/files/TAL-STA1-4.pdf>
- TE-Tjänster. (den 30 3 2018). *Vad avses med karens?* Hämtat från TE-Tjänster:
http://www.te-palvelut.fi/te-fi/tyonhakijalle/jos_jaet_tyottomaksi/tyottomyysturva/karenssi/index.html
- Tilintarkastus ja neuvontapalvelut. (2005). *Uudistunut kirjanpitolaki*. Helsinki: Talentum media oy .

- Työ- ja elinkeinoministeriö. (den 30 3 2018). *Kirjanpitolautakunta*. Hämtat från Työ- ja elinkeinoministeriö: <http://tem.fi/kirjanpitolautakunta>
- Valtioneuvoston Kanslia. (den 21 4 2017). *Lainsäädäntösanasto*. Hämtat från Finlex: <https://www.finlex.fi/data/muut/saadkaan/laki.pdf>
- Verohallinto. (den 7 2 2018). *Bokföring, räkenskapsperiod och skatteår*. Hämtat från Vero.fi: https://www.vero.fi/sv/foretag-och-samfund/foretagets-livscykel/etablering/oppet-bolag-och-kommanditbolag/bokforing_rakenskapsperiod_och_skattea/
- Wolk, H. I., Dodd, J. L., & Rozycki, J. J. (2013). *Accounting theory*. SAGE Publications.
- Wärtsilä. (den 2 4 2018). *Code of Conduct*. Hämtat från Wärtsilä: <https://www.wartsila.com/sustainability/our-approach/code-of-conduct>
- Wärtsilä. (den 4 1 2018). *This is Wärtsilä*. Hämtat från Wärtsilä: <https://www.wartsila.com/about>

Bilaga 1 Intervjufrågor

Allmänt

1. Berätta om företaget du arbetar på?
2. Vilka är dina arbetsuppgifter?

Etik och redovisning

3. Hur skulle du definiera etik?
4. Vad anser du att etikens roll är inom redovisningen?
5. Har etikens roll vuxit under senare åren, jämfört med tidigare?

Etiska riktlinjer

6. Har ni några etiska riktlinjer ni följer? Följer ni till exempel TAL-STA standarder eller liknande standarder och förordningar?
7. Hurudana etiska riktlinjer har ni satt upp?

Etik och lagen

8. Händer det ofta att du träffar på etiska dilemman i det dagliga arbetet? Hurudana är de etiska dilemman i sådana fall?
9. Händer det att det sker etiska misstag eller översteg?
10. Vilka är konsekvenserna i sådana fall?
11. Har du lagt märker till paragrafer eller annat i lagarna som kan ge chans till etiska övertramp?

Övriga kommentarer

Har du några tips hur man skall tänka angående etik och redovisningen?

Har du några kommentarer till frågorna?

Finns det något väsentligt att tillägga?

Bilaga 2 Enkätundersökning

Etik och redovisning/ Etiikka ja kirjanpito

Mitt namn är Harriet Gripenberg och studerar sista året företagsekonomi på Yrkeshögskolan Novia. Jag skriver mitt examensarbete om etik och redovisning, hur det tar sig i uttryck samt vad är det egentligen?

Respondenterna kommer att förbli anonyma i examensarbetet.

Respondenterna kommer att benämnas som bokförare i analysen av svaren

Tack för ditt svar!

Nimeni on Harriet Gripenberg ja opiskelen viimeistä vuotta liiketaloutta Novia ammattikorkeakoulussa. Olen tekemässä lopputyötäni aiheesta kirjanpito ja etiikka. Haluan saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin: mitä niin sanottu "eettinen kirjanpito" on sekä miten se toimii käytännössä?

Kyselyyn vastaaja tulee pysymään anonyyminä. Vastaaja tulee esiintymään nimellä kirjanpitäjä.

Kiitos vastuaksistasi!

1. Stöter du på etiska dilemman/frågor i ditt arbete som bokförare? Kohtaatko eettisiin kysymyksiin tai ongelmiin työssäsi? * Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Ja/Kyllä

Nej/Ei

2. Hur skulle du definiera etik? Miten määrittelisit etiikan?

3. Vilka typer av etiska frågor/dilemman har du stött på i arbetet som bokförare? Millaisiin eettisiin kysymyksiin/ongelmiin olet kohdannut työssäsi kirjanpitäjänä?

4. Hur har du löst problemet? Miten olet ratkaissut ongelman?

5. Vad är god bokföringssed enligt dig? Mitä on mielestäsi hyvä kirjanpitotapa?